

Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Rapportering av användningen av anslag 1:12 under 2014

Havs- och vattenmyndigheten
Datum: 2015-04-15

Ansvarig utgivare: Björn Risinger
Omslagsfoto: Jan Töve / Naturfotograferna / IBL Bildbyrå

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930, 404 39 Göteborg
www.havochvatten.se

Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Rapportering av användningen av anslag 1:12 under 2014

Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015-04-15

Inledning

Anslag 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö är ett viktigt verktyg för en bättre havs- och vattenmiljö. Anslaget hantering och nyttjande utvecklas ständigt för att anpassas till nuvarande och kommande behov för att få bästa möjliga verkan.

Under 2014 har myndigheten arbetat vidare med tre huvudlinjer för utveckling av anslaget användning. Den förändring som infördes år 2013 om att ge länsstyrelserna större frihet att disponera anslaget inom givna ramar ligger kvar. Motivet är behoven och kunnandet om lokala och regionala förhållanden och att besluten därmed skall tas nära dessa.

För att stimulera och utveckla arbetet med åtgärder kopplade till åtgärdsprogram så avsattes en del av anslaget till Särskilda åtgärdsprojekt. Arbetet med och inom de projekt som erhöll finansiering har kommit igång bra. Eftersom huvuddelen av projekten är fleråriga så kan vi ännu inte säga något om resultaten.

Den tredje utvecklingslinjen gällande anslaget är att öka uppväxling genom att nyttja anslaget som medfinansiering och/eller kompletteringsfinansiering. Här kan nämnas att inom Särskilda åtgärdsprojekt eftersöktes projekt där även annan finansiering bidrar till projektens genomförande. Gällande Särskilda åtgärdsprojekt har medfinansiering i huvudsak skett genom att nyttja länsstyrelsernas befintliga finansiering och dessutom i vissa fall varit förberedande för kommande EU-fondsansökningar.

I arbetet med att stärka finansieringsmöjligheter för åtgärdsarbetet är nyttjandet av EU-fonder en viktig källa. Under 2014 har arbetet med framförallt Life-programmet utvecklats väl. Intresset är stort och Sverige kommer konkurrera om ett så kallat IP-projekt som, om det antas, kommer innebära mycket för vattenförvaltningsarbetet i Mälardalen.

EU-fondsfinansiering innebär alltid en ovisshet huruvida projekten blir beviljade. Av den anledningen har myndigheten fortsatt arbetat med en bred ansats och förutom Life även varit delaktig i att projektaktörer utvecklat projekt för havs- och vattenmiljöarbete inom Interregprogrammen.

Lokala vattenvårdsprojekt, LOVA, fick en nystart under 2014. LOVA-projekt har en hög efterfrågan, under 2014 fattades många beslut och avsatta medel från anslaget kom till bra nytta. Då medfinansieringsgraden är 50 % eller högre representerar LOVA en väsentlig insats inom arbetet för havs- och vattenmiljön.

Göteborg 15 april 2015

Björn Sjöberg

INNEHÅLL

MEDELSANVÄNDNING ANSLAG 1:12	9
MEDELSANVÄNDNING PER FÖRVALTNINGSOMRÅDE	10
FÖRVALTNINGSOMRÅDE VATTEN	16
FÖRVALTNINGSOMRÅDE HAV	19
FÖRVALTNINGSOMRÅDE FISK	21
BIDRAG TILL STÖD FÖR ATT FÖRBÄTTRA, BEVARA OCH SKYDDA HAVS- OCH VATTENMILJÖN (VILLKOR 1)	23
LIFE	23
Särskilda åtgärdsprojekt	25
Åtgärdsprogram för hotade arter	28
SLU Akvatiska resurser	30
FÖRVALTNING AV KVALITETEN PÅ HAVSMILJÖN (VILLKOR 2)	32
KALKNING AV SJÖAR OCH VATTENDRAG (VILLKOR 3)	33
FISKEVÅRD (VILLKOR 4)	37
Projekt som främjar fiskevården	37
Åtgärder	39
Exempel på projekt som främjar förutsättningarna för sportfiske	39
Informationsinsatser	39
VATTENFÖRVALTNING (VILLKOR 5)	40
Redovisning av användning av bidrag	42
Sammanfattning av resultat per verksamhetsområde	43
Koppling till miljömål	45
Bidrag till VISS	46
Förvaltningsledning	47
Förvaltning	47
Vidareutveckling	47
Bidrag till SMHI	48
Bidrag till SGU	49
Stöd till vattenmyndigheter	49
Kartläggning och analys	49
Vattentäcksarkivet	50

LOKALA VATTENVÅRDSPROJEKT, LOVA (VILLKOR 6)	51
Initierade LOVA-projekt 2009-2014	51
Initierade projekt under 2014 - fördelning per åtgärdstyp och länsstyrelse ..	53
LOVA – resultat och effekter	56
LOVA och miljömål	57
FARTYGSVERKSAMHET (VILLKOR 7)	58
UTVECKLING AV SELEKTIVA REDSKAP (VILLKOR 8)	59
AVANCERAD RENING AV AVLOPPSVATTEN (VILLKOR 9)	61
BIDRAG TILL IDEELLA ORGANISATIONER FÖR ARBETE SOM BIDRAR TILL HÅLLBART FISKE (VILLKOR 10)	63

Medelsanvändning anslag 1:12

Budgetposter	Villkor högst, tkr	Förbrukning, tkr	Andel av anslag 1:12
Villkor 1 i RB, Insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer		218 388	33 %
Villkor 2 i RB, Förvaltning av kvaliteten på havsmiljön		1 100	0,2 %
Villkor 3 i RB, Bidrag till kalkning av sjöar och vattendrag		165 737	25 %
Villkor 4 i RB, Stöd till fiskevården		20 323	3 %
Villkor 5 i RB, Förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön	154 800	149 841	22 %
- varav bidrag till länsstyrelserna enligt den fördelningsnyckel som använts tidigare	116 800	116 800	17 %
- varav bidrag till länsstyrelser som är vattenmyndigheter	17 000	17 000	3 %
- varav bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI	15 000	15 000	2 %
- varav bidrag till Sveriges geologiska undersökning, SGU	6 000	6 000	0,9 %
Villkor 6 i RB, Bidrag till lokala vattenvårdsprojekt, LOVA	75 000	71 168	11 %
Villkor 7 i RB, Fartygsverksamhet	20 000	20 000	3 %
Villkor 8 i RB, Utveckling av selektiva redskap	10 000	9 655	1 %
Villkor 9 i RB, Avancerad rening av avloppsvatten	10 000	10 000	1 %
Villkor 10 i RB, Bidrag till ideella organisationer för arbete som bidrar till hållbart fiske	2 000	2 000	0,3 %
Total förbrukning		668 212	100 %

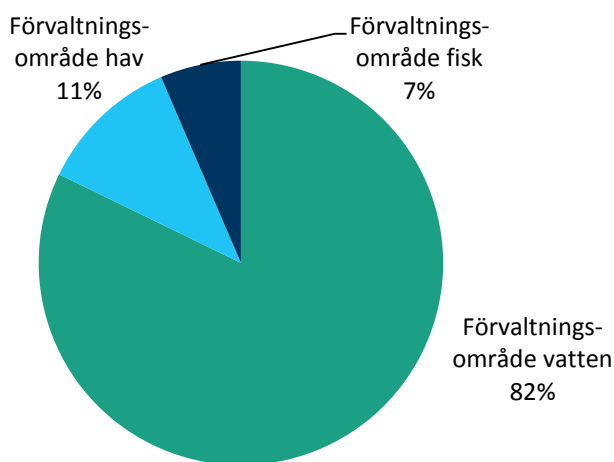
Medelsanvändning per förvaltningsområde

År 2014 omfattade anslag 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö 672 565 tkr. Av dessa har 668 212 tkr fördelats. Havs- och vattenmyndigheten har under 2014 återkrävt 25 565 tkr i oförbrukade medel från bidragsmottagare och återanvänt dessa medel till nya beslut samt för att avlasta myndighetens bemyndigande.

I rapporten presenteras hur anslag 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö, fortsättningsvis benämnt anslag 1:12, har använts under året.

Inledningsvis redogörs för hur anslag 1:12 har använts inom Havs- och vattenmyndighetens tre förvaltningsområden sammantaget, följt av en mer detaljerad redogörelse hur anslag 1:12 har använts per förvaltningsområde; vattenförvaltning, havsförvaltning och fiskförvaltning. Därefter presenteras och analyseras hur anslag 1:12 har använts per villkor i Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev 2014.

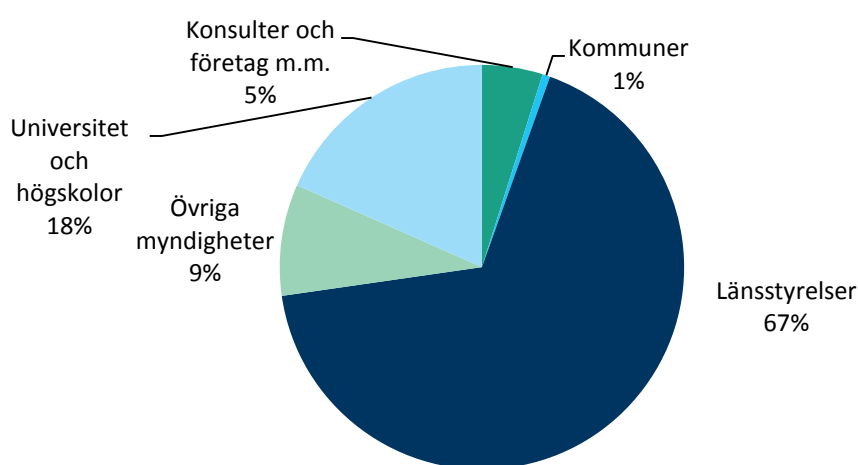
Underlaget i rapporten baseras huvudsakligen på redovisning från myndighetens ekonomisystem. Därutöver har rapporten kompletterats med ekonomiska redovisningar från länsstyrelserna och övriga mottagare av bidrag och uppdrag, utifrån krav och villkor i regleringsbrev och förordningar.

Figur 1. Procentuell fördelning av bidrag och uppdrag per förvaltningsområde.

Tabell 1. Förbrukade medel 2014 fördelat på bidrag och uppdrag per förvaltningsområde.

	Förvaltningsområde vatten, tkr	Förvaltningsområde hav, tkr	Förvaltningsområde fisk, tkr	Summa, tkr	Andel
Uppdrag	38 174	23 614	7 074	68 863	10 %
Bidrag	511 164	52 105	36 080	599 349	90 %
Summa	549 338	75 720	43 154	668 212	100 %

Figur 2. Procentuell fördelning av förbrukade medel per mottagare av bidrag och uppdrag inom samtliga förvaltningsområden.¹²

De största enskilda mottagarna av bidrag och uppdrag från anslag 1:12 under 2014 var:

- Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, 93 324 tkr
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 71 998 tkr
- Länsstyrelsen i Skåne län, 39 426 tkr
- Länsstyrelsen i Värmlands län, 36 346 tkr
- Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI, 31 509 tkr

För övriga mottagare av bidrag och uppdrag 2014, se tabell 2 och 3.

¹ I redovisade bidrag och uppdrag till kommuner ingår inte sådana som går via länsstyrelserna för att därefter betalas ut till bland annat kommuner, exempelvis inom LOVA och kalkning.

² Figuren baseras på summan av förbrukade medel som uppgår till 668 212 tkr. Faktiska utbetalningar är 693 775 tkr där 25 565 tkr i återbetalda medel avräknas, se tabell 5.

Tabell 2. Bidrag till länsstyrelserna för arbete med vattenförvaltning, kalkning, fiskevård, åtgärdsprogram för hotade arter och lokala vattenvårdsprojekt, övriga bidrag samt uppdrag. Sorterat efter totalsumma.

Länsstyrelse	Samlat bidrag till länsstyrelserna 2014, tkr	Övriga bidrag, tkr	Uppdrag, tkr	Summa, tkr	Andel av 1:12
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	58 391	11 329	2 278	71 998	11 %
Länsstyrelsen i Skåne län	24 364	14 317	744	39 426	6 %
Länsstyrelsen i Värmlands län	35 956	100	290	36 346	5 %
Länsstyrelsen i Kalmar län	23 544	10 300	743	34 587	5 %
Länsstyrelsen i Västerbottens län	25 452	5 420	1 308	32 180	5 %
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	23 809	1 935	25	25 769	4 %
Länsstyrelsen i Jönköpings län	20 772	1 270	2 996	25 038	4 %
Länsstyrelsen i Hallands län	20 691	4 300		24 991	4 %
Länsstyrelsen i Västmanlands län	17 278	6 600	233	24 111	4 %
Länsstyrelsen i Norrbottens län	17 217	3 625		20 842	3 %
Länsstyrelsen i Jämtlands län	15 668	2 967	300	18 935	3 %
Länsstyrelsen i Stockholms län	14 115	2 200	210	16 525	2 %
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	8 379	6 760	600	15 739	2 %
Länsstyrelsen i Kronobergs län	15 544	175		15 719	2 %
Länsstyrelsen i Dalarnas län	15 077			15 077	2 %
Länsstyrelsen i Östergötlands län	11 115	2 000		13 115	2 %
Länsstyrelsen i Blekinge län	9 765	400	24	10 189	2 %
Länsstyrelsen i Örebro län	9 000	1 000		10 000	1 %
Länsstyrelsen i Gotlands län	4 902	2 759		7 661	1 %
Länsstyrelsen i Södermanlands län	7 384			7 384	1 %
Länsstyrelsen i Uppsala län	6 577			6 577	1 %
Summa	385 000	77 457	9 751	472 209	71 %

Tabell 3. Förbrukning övriga mottagare utöver länsstyrelserna. Tabellen visar de 10 största mottagarna av bidrag och uppdrag 2014.

Mottagare	Bidrag, tkr	Uppdrag, tkr	Summa, tkr	Andel av 1:12
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU	75 577	17 747	93 324	14 %
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI	24 600	6 909	31 509	5 %
Stockholms universitet	6 039	2 740	8 779	1 %
Umeå universitet	6 122	974	7 096	1 %
Sjöfartsverket	4 800	1 284	6 084	1 %
Sveriges geologiska undersökning, SGU	5 908	0	5 908	1 %
Göteborgs universitet	500	4 252	4 752	1 %
IVL Svenska Miljöinstitutet AB	2 129	999	3 128	0,5 %
Sweden Water Research AB	2 947	0	2 947	0,4 %
Totalförsvarets forskningsinstitut	2 455	254	2 709	0,4 %

Tabell 4. Bidrag till länsstyrelserna för arbete med vattenförvaltning, kalkning, fiskevård, åtgärdsprogram för hotade arter och lokala vattenvårdsprojekt samt förbrukning per tertial 2014.

Länsstyrelse	Samlat bidrag till länsstyrelserna 2014, tkr	Förbrukning T1	Förbrukning T2	Förbrukning T3
Länsstyrelsen i Blekinge län	9 765	66 %	11 %	22 %
Länsstyrelsen i Dalarnas län	15 077	10 %	11 %	79 %
Länsstyrelsen i Gotlands län	4 902	44 %	15 %	41 %
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	8 379	12 %	13 %	75 %
Länsstyrelsen i Hallands län	20 691	12 %	51 %	38 %
Länsstyrelsen i Jämtlands län	15 668	12 %	22 %	66 %
Länsstyrelsen i Jönköpings län	20 772	10 %	42 %	48 %
Länsstyrelsen i Kalmar län	23 544	28 %	45 %	27 %
Länsstyrelsen i Kronobergs län	15 544	55 %	9 %	36 %
Länsstyrelsen i Norrbottens län	17 217	24 %	26 %	50 %
Länsstyrelsen i Skåne län	24 364	15 %	47 %	37 %
Länsstyrelsen i Stockholms län	14 115	51 %	10 %	39 %
Länsstyrelsen i Södermanlands län	7 384	56 %	19 %	25 %
Länsstyrelsen i Uppsala län	6 577	17 %	57 %	26 %
Länsstyrelsen i Värmlands län	35 956	16 %	74 %	10 %
Länsstyrelsen i Västerbottens län	25 452	8 %	10 %	82 %
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	23 809	24 %	31 %	45 %
Länsstyrelsen i Västmanlands län	17 278	29 %	21 %	50 %
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	58 391	23 %	29 %	48 %
Länsstyrelsen i Örebro län	9 000	22 %	50 %	29 %
Länsstyrelsen i Östergötlands län	11 115	61 %	12 %	27 %
Summa	385 000	25 %	32 %	43 %

Havs- och vattenmyndigheten har återkrävt 25 565 tkr oförbrukade medel från bidragsmottagarna, beviljade 2013 och tidigare år, och återanvänt dessa medel till nya beslut och för att avlasta myndighetens bemyndigande till bland annat länsstyrelserna. 2014 har myndigheten tillämpat en konsekvent princip beträffande icke förbrukade medel hos bidragsmottagarna i enlighet med ESV:s rekommendationer, vilket har inneburit att återbetalning av medel har ökat.

Tabell 5. Samtliga återbetalda medel 2014.

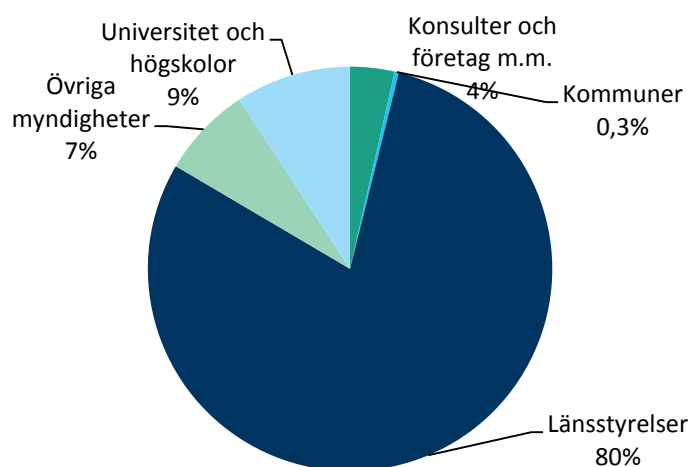
Mottagare	Belopp, tkr
Länsstyrelsen i Värmlands län	– 6 430
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	– 3 946
Länsstyrelsen i Uppsala län	– 2 738
Länsstyrelsen i Dalarnas län	– 2 225
Länsstyrelsen i Stockholms län	– 2 185
Elforsk AB	– 1 914
Länsstyrelsen i Norrbottens län	– 1 028
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU	– 971
Länsstyrelsen i Hallands län	– 966
Länsstyrelsen i Södermanlands län	– 907
Länsstyrelsen i Västmanlands län	– 729
Länsstyrelsen i Gotlands län	– 542
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	– 336
Länsstyrelsen i Örebro län	– 238
Länsstyrelsen i Västerbottens län	– 196
Länsstyrelsen i Jönköpings län	– 115
Sveriges geologiska undersökning, SGU	– 92
Länsstyrelsen i Kronobergs län	– 5
Summa	– 25 565

Förvaltningsområde vatten

Nedan redovisas hur medel från anslag 1:12 har använts inom förvaltningsområde vatten. Inkluderat är de utgifter som avser arbete med sjöar, vattendrag och kustvatten förutom fiskförvaltning. Eftersom myndighetens tre förvaltningsområden överlappar finns flertal projekt som bidrar till åtgärder inom flera förvaltningsområden.

Tabell 6. Förbrukade medel fördelat på bidrag och uppdrag inom förvaltningsområde vatten.

	Förbrukning förvaltningsområde vatten, tkr	Andel
Bidrag	511 164	93 %
Uppdrag	38 174	7 %
Summa	549 338	100 %

Figur 3. Procentuell fördelning av förbrukade medel per mottagare av bidrag och uppdrag inom förvaltningsområde vatten^{3,4}

³ I redovisade bidrag och uppdrag till kommuner ingår inte sådana som går via länsstyrelserna för att därefter betalas ut till bland annat kommuner, exempelvis inom LOVA och kalkning.

⁴ Figuren baseras på summan av förbrukade medel som uppgår till 668 212 tkr. Faktiska utbetalningar är 693 775 tkr där 25 565 tkr i återbetalda medel avräknas, se tabell 5.

Tabell 7. De 15 största mottagarna av bidrag och uppdrag inom förvaltningsområde vatten.

Mottagare	Bidrag, tkr	Uppdrag, tkr	Summa, tkr	Andel av 1:12
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	67 720	775	68 495	12 %
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU	25 891	13 524	39 415	7 %
Länsstyrelsen i Skåne län	36 181	247	36 428	7 %
Länsstyrelsen i Kalmar län	33 534	627	34 161	6 %
Länsstyrelsen i Västerbottens län	30 676	1 308	31 984	6 %
Länsstyrelsen i Värmlands län	29 626	290	29 916	5 %
Länsstyrelsen i Jönköpings län	21 927	1 546	23 473	4 %
Länsstyrelsen i Västmanlands län	23 149		23 149	4 %
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	21 798	25	21 823	4 %
Länsstyrelsen i Hallands län	21 025		21 025	4 %
Länsstyrelsen i Norrbottens län	19 814		19 814	4 %
Länsstyrelsen i Jämtlands län	18 635	300	18 935	3 %
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI	15 100	2 176	17 276	3 %
Länsstyrelsen i Kronobergs län	15 714		15 714	3 %
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	14 803		14 803	3 %

Tabell 8. Myndighetens förbrukade medel 2014 per avdelning och enhet inom förvaltningsområde vatten.

Enhet/avdelning	Förbrukning, tkr	Andel av 1:12
Enheten för havsplanering och maritima frågor	416 039	62 %
- Inkl. samlat bidrag till länsstyrelserna		
Havs- och vattenmiljöenheten	29 654	4 %
- Inkl. havsmiljö- och vattendirektiven och arbete med regionala konventioner		
Enheten för forskning och miljömål	28 902	4 %
Enheten för biologisk mångfald	27 233	4 %
Enheten för miljöprövning och miljötillsyn	23 047	3 %
Enheten för miljöövervakning	14 685	2 %
Avdelningen för verksamhetsstyrning	1 284	0,20 %
Enheten för fiskreglering	400	0,10 %
Summa avd./enheter	541 243	
<i>Övergripande intern och extern information</i>	8 095	1 %
Summa förvaltningsområde vatten	549 338	82 %
Av anslag 1:12 totalt	668 212	100 %

Förvaltningsområde hav

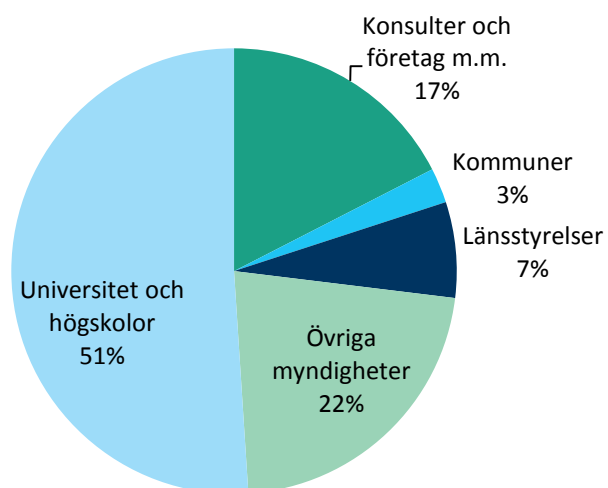
Nedan redovisas hur medel från anslag 1:12 använts inom förvaltningsområde hav. Inkluderat är de utgifter som avser arbete med havsområden. Eftersom myndighetens tre förvaltningsområden överlappar finns flertal projekt som bidrar till åtgärder inom flera förvaltningsområden.

Tabell 9. Förbrukade medel fördelat på bidrag och uppdrag inom förvaltningsområde hav.

	Förbrukning förvaltningsområde hav, tkr	Andel
Bidrag	52 105	69 %
Uppdrag	23 614	31 %
Summa	75 720	100 %

Tabell 10. De 10 största mottagarna av bidrag och uppdrag inom förvaltningsområde hav.

Mottagare	Bidrag, tkr	Uppdrag, tkr	Summa, tkr
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU	22 751	3 018	25 769
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI	9 500	4 733	14 233
Stockholms universitet	6 039	216	6 255
Göteborgs universitet	500	3 472	3 972
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	2 000	1 503	3 503
Naturskyddsföreningen	2 123		2 123
Umeå universitet	2 000		2 000
HELCOM (Baltic Marine Environment Protection Commission)	1 980		1 980
Naturhistoriska riksmuseet	245	1 086	1 331
ÅF-Technology AB		1 223	1 223

Figur 4. Procentuell fördelning av förbrukade medel per mottagare av bidrag och uppdrag inom förvaltningsområde hav.⁵

Tabell 11. Myndighetens förbrukade medel 2014 per enhet inom förvaltningsområde hav.

Enhet	Förbrukning, tkr	Andel av 1:12
Enheten för forskning och miljömål	27 669	4 %
Enheten för miljöövervakning	17 957	3 %
Enheten för havsplanering och maritima frågor - Inkl. samlat bidrag till länsstyrelserna	11 711	2 %
Havs- och vattenmiljöenheten - Inkl. havsmiljö- och vattendirektiven och arbete med regionala konventioner	13 189	2 %
Enheten för biologisk mångfald	3 203	0 %
Internationella enheten	621	0 %
Enheten för miljöprovning och miljötillsyn	422	0 %
Sektion systemutveckling	947	0 %
Summa förvaltningsområde hav	75 720	11 %
Av anslag 1:12 totalt	668 212	100 %

⁵ Figuren baseras på summan av förbrukade medel som uppgår till 668 212 tkr. Faktiska utbetalningar är 693 775 tkr där 25 565 tkr i återbetalda medel avräknas, se tabell 5.

Förvaltningsområde fisk

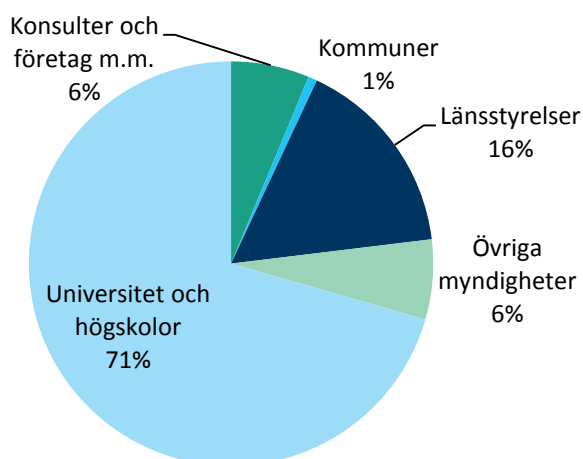
Nedan redovisas hur medel från anslag 1:12 använts inom förvaltningsområde fisk. Inkluderat är de utgifter som avser arbete med fiskförvaltning. Eftersom myndighetens tre förvaltningsområden överlappar så finns flertal projekt som bidrar till åtgärder inom flera förvaltningsområden.

Tabell 12. Förbrukade medel fördelat på bidrag och uppdrag inom förvaltningsområde fisk.

	Förbrukning förvaltningsområde fisk, tkr	Andel
Bidrag	36 080	84 %
Uppdrag	7 074	16 %
Summa	43 154	100 %

Tabell 13. Största mottagarna av bidrag och uppdrag inom förvaltningsområde fisk.

Mottagare	Bidrag, tkr	Uppdrag, tkr	Summa, tkr
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU	26 935	1 205	28 140
Länsstyrelsen i Hallands län	3 000		3 000
Statistiska centralbyrån		2 614	2 614
Länsstyrelsen i Skåne län	2 500		2 500
Fiskesekretariatet, FISH	2 000		2 000

Figur 5. Procentuell fördelning av förbrukade medel per mottagare av bidrag och uppdrag inom förvaltningsområde fisk.⁶

Tabell 14. Myndighetens förbrukade medel 2014 per enhet inom förvaltningsområde fisk.

Enhet	Förbrukning, tkr	Andel av 1:12
Enheten för forskning och miljömål - Inkl. bidrag till SLU	27 859	4 %
Enheten för fiskreglering	8 864	1 %
Enheten för biologisk mångfald	4 503	0,7 %
Verksamhetsstyrning/IT	1 621	0,2 %
Tillståndsenheten	150	0 %
Enheten för miljöövervakning	131	0 %
Enheten för havsplanering och maritima frågor - Inkl. samlat bidrag till länsstyrelserna	20	0 %
Internationella enheten	7	0 %
Summa förvaltningsområde fisk	43 154	7 %
Av anslag 1:12 totalt	668 212	100,0%

⁶ Figuren baseras på summan av förbrukade medel som uppgår till 668 212 tkr. Faktiska utbetalningar är 693 775 tkr där 25 565 tkr i återbetalda medel avräknas, se tabell 5.

Bidrag till stöd för att förbättra, bevara och skydda havs- och vattenmiljön (villkor 1)

Anslagsposten får användas för utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslagsposten får användas för stadsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt för utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder.

LIFE

LIFE är EU:s fond för finansiering av miljöprojekt som syftar till att genomföra, uppdatera och utveckla EU:s miljöpolitik och miljölagstiftning.

Havs- och vattenmyndigheten beviljade 2014 bidrag till åtta mottagare om totalt 700 tkr, efter en utlysning om skrivarmedel för framtagande av ansökningar till EU:s miljöfond LIFE.

Tabell 15. Beviljade bidrag 2014 med syfte att ta fram ansökan till LIFE.

Mottagare	Belopp, tkr
Kalmar kommun	100
Länsstyrelsen i Jönköpings län	100
Länsstyrelsen i Värmlands län	100
Nyköpingsåarnas vattenvårdsförbund	100
Umeå universitet	100
Hushållningssällskapet Halland	100
Länsstyrelsen i Västerbottens län	50
Västerviks kommun	50
Summa	700

Under 2014 har bidrag från anslag 1:12 om totalt 10 079 tkr betalats ut som bemyndigande i pågående LIFE-projekt, för medfinansiering av projekten BIAS, MARMONI, ReMiBar, SAMBAH, UC4LIFE och Vindel River. Bidrag om 927 tkr har betalats ut till länsstyrelsen i Jämtlands län för det nystartade projektet Triple Lakes.

Tabell 16. Pågående och ett nystartat LIFE-projekt, projektägare och förbrukning per projekt 2014.

Projekt	Mottagare	Projektavslut	Förbrukning 2014, tkr
BIAS	Totalförsvarets forskningsinstitut	2016	2 455
MARMONI	AquaBiota	2015	911
MARMONI	Länsstyrelsen i Skåne län, Blekinge län, Lunds universitet m.fl.	2015	132
ReMiBar	Trafikverket	2014	2 477
SAMBAH	Kolmårdens djurpark	2015	408
UC4LIFE	Länsstyrelsen i Skåne län	2016	2 157
Vindel River	Umeå universitet	2014	1 539
Triple Lakes	Länsstyrelsen i Jämtlands län	2018	927
Summa			11 006

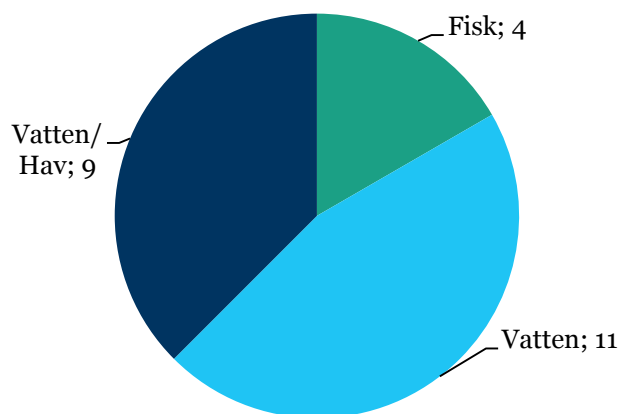
Särskilda åtgärdsprojekt

Under 2014 genomfördes en särskild åtgärdssatsning inom anslag 1:12. Syftet var att ge länsstyrelserna en möjlighet att genomföra ett begränsat antal större och fleråriga projekt för att stimulera lokalt åtgärdsarbete.

14 länsstyrelser beviljades bidrag till totalt 24 såväl ett- som fleråriga projekt. Vid urvalet av inkomna ansökningar prioriterades åtgärder utifrån ett större geografiskt perspektiv och möjlighet till samordning mellan aktörer och finansieringskällor. Förutsättningar för att uppnå miljökvalitetsmål och projekt som, erfarenhetsmässigt, ger goda resultat främjades.

Tabell 17. Antal beviljade särskilda åtgärdsprojekt, totalt beviljade medel samt förbrukade medel 2014.

	Antal projekt	Totalt beviljade medel, tkr	Förbrukat 2014, tkr
Fleråriga projekt	14	84 800	37 480
Ettåriga projekt	10	11 100	11 100
Summa	24	95 900	48 580

Figur 6. Antal särskilda åtgärdsprojekt per förvaltningsområde.⁷

⁷ Eftersom de tre förvaltningsområdena överlappar finns flertal projekt som bidrar till åtgärder inom mer än ett förvaltningsområde.

Tabell 18. Beviljade fleråriga särskilda åtgärdsprojekt, projekttid, beviljat totalbelopp samt förbrukade medel 2014.

Länsstyrelse	Projekt	Antal år	Totalt beviljat, tkr	Förbrukat 2014, tkr
Länsstyrelsen i Gotlands län	Vattenhushållning på Gotland	4	7 500	2 600
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	Restaurering av kustmynnande vattendrag och återskapande av våtmarker i södra Bottenhavet och norra Östersjön	4	6 000	1 950
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	Att åtgärda fiberbankar i Norrland - Ett viktigt steg mot en giftfri miljö	3	7 600	4 810
Länsstyrelsen i Hallands län	VaKul. Vattenförvaltning och kulturmiljö – Västerhavets vattendistrikt	2	2 000	1 300
Länsstyrelsen i Jämtlands län	Vattenvård Storsjön	3	5 100	2 040
Länsstyrelsen i Kalmar län	Kulturmiljö och vattenförvaltning Södra Östersjöns vattendistrikt	2	5 000	3 600
Länsstyrelsen i Norrbottens län	Biotoprestaurering av Vassara och Lina älv inom Gällivare kommun	3	600	200
Länsstyrelsen i Norrbottens län	Restaurering av mindre kustmynnande vattendrag i Bottenviken med särskild inriktning på sura sulfatjordar	3	3 000	1 550
Länsstyrelsen i Skåne län	SV Skånes jordbrukslandskap	3	7 000	4 550
Länsstyrelsen i Skåne län	Bättre balans och mångfald i Helgeå och Hanöbukten	4	15 700	5 110
Länsstyrelsen i Stockholms län	Naturvårdsfrämjande reglering och restaurering av Mälerviken Garnsviken – Åtgärder för att återskapa naturvärden och minska närsalttransporten till Mälaren	4	4 700	1 800
Länsstyrelsen i Västerbottens län	Åtgärder för att minska påverkan från sura sulfatjordar	3	3 000	1 550
Länsstyrelsen i Västerbottens län	Levande laxälvar - Samordnade åtgärder i två norrländska skogsälvar	4	11 600	3 820
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Skydd och förvaltning av marina områden - Västerhavet	3	6 000	2 600
Summa			84 800	37 480

Tabell 19. Beviljade ettåriga särskilda åtgärdsprojekt, beviljat belopp samt förbrukade medel 2014.

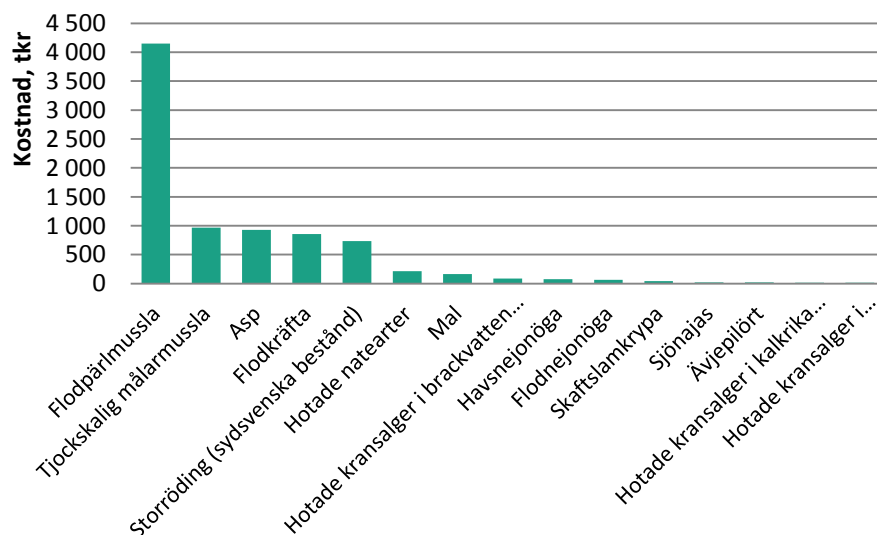
Länsstyrelse	Projekt	Totalt beviljat, tkr	Förbrukat 2014, tkr
Länsstyrelsen i Jönköpings län	Restaurering av skyddade sjöar i Jönköpings län	500	500
Länsstyrelsen i Jönköpings län	Samlad åtgärdsplan för Vätterns avrinningsområde 2014-2016	600	600
Länsstyrelsen i Kalmar län	Emån i fokus: vatten som möjlighet istället för problem	600	600
Länsstyrelsen i Västmanlands län	Mälaren – en sjö för miljoner	600	600
Länsstyrelsen i Västmanlands län	Fria vandringsvägar i Hedströmmen	2 500	2 500
Länsstyrelsen i Västmanlands län	Ombyggnation av två dammar i Forsån	3 500	3 500
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Orust- och Tjörnområdet; Åtgärder i och i avrinningsområdet till fjordsystemet	600	600
Länsstyrelsen i Örebro län	Ett åtgärdsprojekt för Hjälmaren	600	600
Länsstyrelsen i Östergötlands län	Kan ny teknik minska internbelastningen av fosfor i övergödda sjö- och kustekosystem	600	600
Länsstyrelsen i Östergötlands län	Åtgärder för Sommens nedströmslekande öring	1 000	1 000
Summa		11 100	11 100

Åtgärdsprogram för hotade arter

Åtgärdsprogrammen för hotade arter är ett viktigt verktyg i arbetet för att nå riksdagens uppsatta miljömål och för att klara av våra internationella åtaganden. De hotade arter och naturtyper som omfattas av åtgärdsprogrammen är de vars existens inte kan säkerställas genom bl.a. pågående åtgärder för hållbar mark- och vattenanvändning, områdesskydd, miljöprovning eller lagstadgad/generell hänsyn. Urvalet av arter som ska ingå i programmen baseras främst på hotstatus, möjligheten till att förbättra artens status, internationella åtaganden, om arten har miljökrav som den delar med flera andra hotade arter och om det finns kunskap om relevanta åtgärder.

Åtgärdsprogram för hotade arter är vägledande dokument som i första hand ska tjäna som underlag för myndigheters och organisationers arbete, men även rikta sig till allmänheten. I programmet finns en tydlig vision som ska motsvara gynnsam bevarandestatus samt lång- och kortsiktiga mål som anger prioriterade åtgärder för att nå dit. Vanligtvis är programmens längd fem år och då program gått ut följs vidtagna åtgärder upp, resultatet utvärderas och programmet omprövas.

Havs- och vattenmyndigheten samordnar och finansierar de akvatiska åtgärdsprogrammen för hotade arter med medel från anslag 1:12. Länsstyrelserna koordinerar programmen nationellt och regionalt, genomför åtgärder och analyserar pågående arbete.

Figur 7. Kostnader för åtgärder under 2014 för respektive åtgärdsprogram.

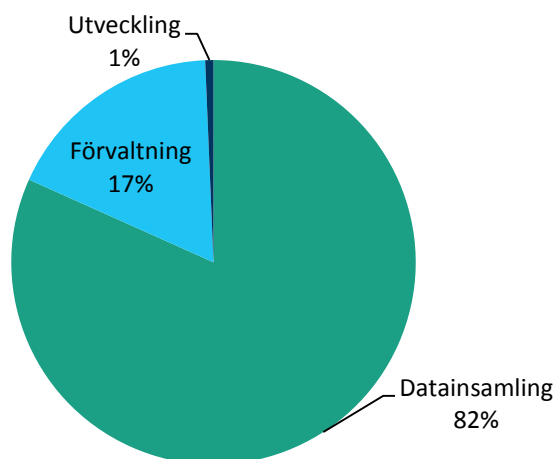
Under 2014 har 18 länsstyrelser förbrukat 8 356 tkr för åtgärder fördelat över 15 program, se figur 7. Fem av programmen (programmet för flodpärlmussla, tjockskalig målarmussla, flodkräfta, mal samt hotade kransalager i brackvatten och hav) har finansierats med ytterligare drygt 8 9 00 tkr med medel från annat än anslag 1:12. Övriga medel kommer främst från LIFE, Landsbygdsprogrammet, Naturskyddsföreningens bra miljövalsfond, Interregsamarbeten, andra centrala myndigheter samt från enskilda kommuner, skogs- och energibolag.

Från anslag 1:12 lade fem av länsstyrelserna 4,83 heltidsmånader, motsvarande en kostnad på 312 tkr på löne- och administrationskostnader för nationell koordinering av programmen. Åtta av länsstyrelserna lade 16,39 heltidsmånader, motsvarande en kostnad på 1 021 tkr för löner och administration på regional koordinering av programmen.

SLU Akvatiska resurser

SLU Akvatiska resurser har under året erhållit bidrag om totalt 67 715 tkr för arbete med datainsamling, rådgivning till förvaltning och utveckling av dessa två. Av dessa medel har 60 750 tkr betalats ut med stöd av villkor 1 och resterande 7 000 tkr har betalats ut med stöd av villkor 7, fartygskostnader, och bidraget redovisas i det avsnittet.

Samverkan mellan Havs- och vattenmyndigheten och SLU syftar till att skapa förutsättningar för Sverige att upprätthålla nationella och internationella åtaganden inom fiskrelaterad resurs- och miljöövervakning samt verksamheter inom ramen för fortlöpande miljöanalys, vetenskapligt baserad undersökningsverksamhet och viss forskning. Detta för att stödja akvatisk resursförvaltning och åtgärdsinriktat miljöarbete. Arbetet kan indelas i tre huvudområden som beskrivs nedan.

Figur 8. Procentuell fördelning av SLU Akvatiska resursers förbrukade medel under 2014.

Datainsamling

Syftet med bidraget är:

- Att bedriva långsiktig övervakning och analys av fisk och ekosystem i sötvatten och marina områden
- Att förvalta databaser, samt att vara datavärd, för att tillgängliggöra data och analyser till myndigheter och allmänheten
- Att ta fram vetenskapligt baserat underlag för biologiska förvaltningsråd till HaV och andra relevanta myndigheter

Förvaltning

Syftet med bidraget är:

- Att bedriva vetenskapligt baserade projekt för att ta fram underlag till förvaltningen av fisk- och andra ekosystemtjänster i sötvatten och marina områden
- Att på basis av uppnådda resultat och annan kunskap ta fram biologiska underlag och ge förvaltningsråd till HaV och andra relevanta myndigheter

Utveckling

Syftet med bidraget är:

- Att genomföra vetenskapligt baserade projekt av utvecklingskaraktär som syftar till att förbättra underlag till förvaltningen av akvatiska resurser
- Att genomföra kvalitetshöjande utvecklingsprojekt som relaterar till samordningsområde 1 och 2

Förvaltning av kvaliteten på havsmiljön (villkor 2)

Anslagsposten får användas för arbete enligt förordningen (2010:1341) om förvaltning av kvaliteten på havsmiljön.

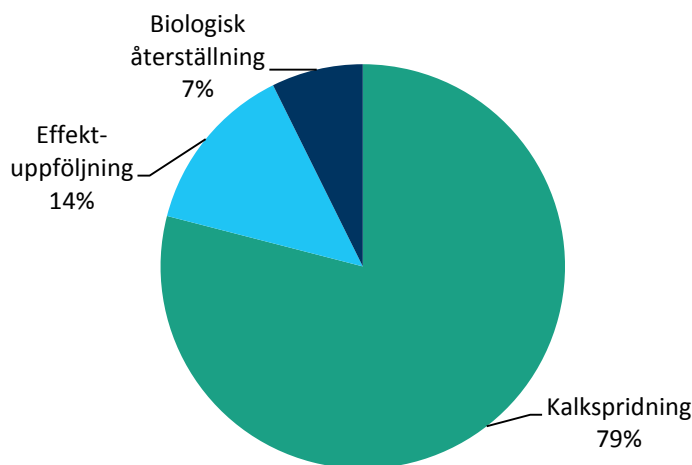
Under året har arbetet med implementering av havsmiljöförordningen fortsatt. Anslag 1:12 har i huvudsak nyttjats genom bidragsbeslut och uppdrag till externa aktörer för framtagning av nödvändiga kunskapsunderlag, för utveckling av indikatorer m.m.

Eftersom detta arbete har ett bredare nyttjande än enbart till arbete enligt havsmiljödirektivet så har kostnader för uppdrag samt bidrag för detta arbete redovisats under villkor 1.

Kalkning av sjöar och vattendrag (villkor 3)

Anslagsposten får användas i enlighet med förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag.

Under 2014 har medel från anslag 1:12 använts för kalkning och biologisk återställning i sjöar och vattendrag. Bidraget medverkar till att nå miljökvalitetsmålen, *Levande sjöar och vattendrag* och *Ett rikt växt- och djurliv*. Enligt länsstyrelsernas redovisning förbrukades totalt 170 612 tkr under 2014. De största utgiftsposterna presenteras i figur 9.

Figur 9. Länsstyrelsernas procentuellt största utgiftsposter inom kalkning och biologisk återställning 2014.

I syfte att kartlägga den regionala arbetsfördelningen och resursanvändningen samt behovet av fortbildning och stödssystem inhämtade Havs- och vattenmyndigheten under 2014 information från kalkningens regionala och lokala aktörer. Uppgifterna samlades in via enkäter till länsstyrelser och huvudmän samt genom inhämtande av underlag i form av tidsredovisning och nyckeltal från länsstyrelserna. Resultaten och slutsatserna redovisades i februari 2015 i Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015:3 Arbetsfördelning och resursanvändning inom kalkningsverksamheten.

Tabell 20. Bidrag till länsstyrelserna för arbete med vattenförvaltning, kalkning, fiskevård, åtgärdsprogram för hotade arter och lokala vattenvårdsprojekt, förbrukade medel inom kalkning samt andel förbrukat inom kalkning i förhållande till länsstyrelsens totala bidrag 2014.

Länsstyrelse	Samlat bidrag till länsstyrelserna 2014, tkr	Total förbrukning kalkning 2014, tkr	Andel till kalkning av totalt bidrag 2014
Länsstyrelsen i Blekinge län	9 765	3 700	38 %
Länsstyrelsen i Dalarnas län	15 077	10 634	71 %
Länsstyrelsen i Gotland län	4 902	0	0 %
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	8 379	3 655	44 %
Länsstyrelsen i Hallands län	20 691	13 960	67 %
Länsstyrelsen i Jämtlands län	15 668	12 707	81 %
Länsstyrelsen i Jönköpings län	20 772	14 444	70 %
Länsstyrelsen i Kalmar län	23 544	4 288	18 %
Länsstyrelsen i Kronobergs län	15 544	9 804	63 %
Länsstyrelsen i Norrbottens län	17 217	0	0 %
Länsstyrelsen i Skåne län	24 364	2 741	11 %
Länsstyrelsen i Stockholms län	14 115	50	0 %
Länsstyrelsen i Södermanlands län	7 384	144	2 %
Länsstyrelsen i Uppsala län	6 577	0	0 %
Länsstyrelsen i Värmlands län	35 956	29 052	81 %
Länsstyrelsen i Västerbotten län	25 452	18 340	72 %
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	23 809	15 010	63 %
Länsstyrelsen i Västmanlands län	17 278	1 324	8 %
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	58 391	24 776	42 %
Länsstyrelsen i Örebro län	9 000	4 635	52 %
Länsstyrelsen i Östergötlands län	11 115	1 349	12 %
Summa	385 000	170 612	44 %

Till stor del finansieras kalkningsverksamheten via anslag 1:12. Inför 2013 genomfördes en förändring som innebar att länsstyrelsernas anslag till kalkning inte specificerades i förhållande till övriga verksamheter inom anslaget. Det nya förfaringssättet tycks inte generellt ha påverkat kalkningsverksamhetens finansiella utrymme under 2013. Det finns emellertid indikationer på att den biologiska uppföljningen minskade i några län.

Länsstyrelsernas prioritering av verksamheten via deras egna förvaltningsanslag varierade avsevärt. I förhållande till den förstärkning som länsstyrelserna erhöll på förvaltningsanslaget 2002 redovisade några län betydligt lägre lönekostnader 2013. Det förekom också att anslag 1:12 belastats med lönekostnader som inte omfattas av villkoren i bidragsbeslutet och därmed borde belasta förvaltningsanslaget.

Enkätsvaren samt länsstyrelsernas tidsredovisning visade att det föreligger stora skillnader mellan länen avseende såväl arbetsfördelning som tidsåtgång för de olika arbetsmomenten. Detta gäller även till vad och i vilken omfattning som konsulter anlitas. Skillnaderna mellan länen är delvis beroende på verksamhetens omfattning och karaktär. Till stor del framstår emellertid skillnaderna som en konsekvens av att kalkningsverksamheten med tiden kommit att utformas på olika sätt.

Tidsåtgången för länsstyrelsernas bidragsadministration kunde bara i liten utsträckning förklaras med verksamhetens omfattning och antalet huvudmän. På flera län finns utrymme för effektivisering av rutiner och arbetsmoment. I förhållande till den enkla redovisning som länsstyrelserna efterfrågar framstår många huvudmäns tidsåtgång för bidragsadministration inte heller som rimlig. Länsstyrelserna behöver kommunicera med huvudmännen i syfte att tydliggöra behovet av underlag och därmed reducera tidsåtgången.

Upphandling av kalk och kalkspredning bör i större utsträckning samordnas mellan flera huvudmän och även mellan flera län. Små uppdrag innebär höga kostnader för kalk och kalkspredning. Genom att samordna upphandlingar och välja fleråriga avtal när detta är relevant och möjligt kan arbetstiden sannolikt mer än halveras.

Försurningsbedömningen av kalkade vatten upplevs både som krånglig och osäker. Oklarheter kring beräkningsverktyg och bedömningsgrunder behöver redas ut. Dessutom behöver länsstyrelser och huvudmän ytterligare utbildning och vägledning.

Översyn och justering av kalkdoseringen bör ske årligen. För all kalkning i landet kan detta teoretiskt genomföras på ungefär 50 arbetsdagar. Enligt enkätsvaren arbetade länsstyrelser och huvudmän närmare 800 arbetsdagar med spridningsplanering under 2013. Endera är uppgifterna i enkätsvaren rejält överskattade eller så präglas arbetet av stor ineffektivitet.

I princip behövs en lika omfattande organisation för att sköta en kalkdoserare som 20 eller 30. Detta talar för att doserardriften bör samordnas

för att uppnå stordriftsvinster. Endera mellan flera huvudmän eller med liknande kommunala verksamheter. Ansvar för att sköta kalkdoserarna åligger huvudmannen. Länsstyrelsen ska se till att driftorganisationen uppfyller nödvändiga krav och behöver därför vara insatt i teknik och skötselbehov. Mot denna bakgrund är det oroväckande att huvudmännen i flera län bedömer länsstyrelsens kompetens som mindre bra avseende doserare.

Kalkningens effektuppföljning omsätter årligen närmare 24 000 tkr. Uppföljningens kvalitet och omfattning uppvisade omotiverat stora skillnader mellan länen. Det behövs system som säkerställer att vattenprover tas när kalkeffekten kan befaras vara otillräcklig, vilket i praktiken innebär vid höga flöden. För den biologiska uppföljningen behövs system som reglerar verksamhetens omfattning i förhållande till erhållna medel.

Spridningskontrollens kostnader varierade avsevärt mellan länen. Till viss del torde detta vara en följd av olika ambitionsnivå. Till stor del beror emellertid skillnaderna på att olika schabloner tillämpas för att beräkna huvudmannens kostnader samt ett varierande nyttjande av konsulter. Detta talar för att det finns utrymme att minska kostnaderna för spridningskontrollen inom ett antal län.

Baserat på det underlag som legat till grund för denna resurskartläggning bedöms den samlade arbetstid som länsstyrelser och huvudmän lägger på kalkningsverksamheten vara tillräckligt omfattande för att säkerställa en bra kvalitet. De brister i kvalitet som framkommit vid tidigare granskningar antyder därför att verksamheten inte på ett effektivt sätt förmår att omsätta tillgängliga resurser till effektiv arbetstid. En viktig orsak torde vara splittringen på många aktörer där flera huvudmän och ett antal länsstyrelser hanterar mycket små kalkmängder. Ineffektiva rutiner för hantering av exempelvis kalkdata, kemidata och bidragsutbetalningar utgör också ett problem. Likaså dubbelarbete och arbete som utförs av personal med otillräcklig erfarenhet och kompetens.

Fördelningen av ekonomiska resurser mellan länen för bland annat administration, upphandling, spridningsplanering, spridningskontroll, försurningsbedömning och effektuppföljning har sedan 1990-talet skett via schabloner. Syftet med att använda schabloner är främst att skapa rättvisa förutsättningar mellan länen. Ursprungligen baserades schablonerna enbart på totalmängden spridd kalk. Varefter nya underlag funnits tillgängliga har justering gjorts för såväl spridningsmetoder som målområden. Det finns inget som pekar på att schablonerna i nämnvärd omfattning skapat orättvisa förutsättningar mellan länen.

Fiskevård (villkor 4)

Anslagsposten får användas för stöd till fiskevården enligt förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården och ska särskilt främja det svenska miljömålsarbetet.

Fördelningen av medel till fiskevård från anslag 1:12 sker sedan år 2013 på ett nytt sätt. Tidigare har länsstyrelserna fått separata beslut inom respektive område. Under 2014 fanns inga medel avsatta särskilt till fiskevårdsprojekt utan varje länsstyrelse måste själv prioritera mellan vattenförvaltning, kalkning, fiskevård, åtgärdsprogram för hotade arter och LOVA. Enligt länsstyrelsernas redovisning förbrukades totalt 21 628 tkr inom fiskevård under 2014.

Projekt som främjar fiskevården

Enligt förordningen (1998:1 343) om stöd till fiskevården ska bidraget användas till åtgärder som främjar fiskevården, främst i vatten där allmänheten har rätt att fiska. Sådana vatten är kusterna och de fem stora sjöarna eller i tillrinnande vattendrag upp till första vandringshindret. I Sverige har allmänheten rätt att fiska med handredskap inom dessa områden vilket också innebär ett särskilt ansvar för samhället att bidra till fiskevård och fisketillsyn vilket förordningen är ett uttryck för. Under senare år har fiskevården inriktats främst mot långsiktigt hållbara åtgärder t.ex. återställande av lek- och uppväxtområden för fisk som skadats av timmerflottning eller annan fysisk påverkan, utrivning av dammar utan fastställd ägare i syfte att skapa fria vandringsvägar eller anläggande av fiskvägar förbi dammar och kraftverk där sådana inte tidigare funnits. En viktig bas för ovanstående exemplifierade åtgärder är att utarbeta ny kunskap om våra fiskbestånd samt övervaka och följa upp genomförda fiskevårdsinsatser och förvaltningen av fiskbestånden.

Anslag 1:12 används framförallt för bidrag till lokala fiskevårdsprojekt. Ansökan om bidrag lämnas till länsstyrelsen i det län där projektet ska genomföras.

Tabell 21. Bidrag till länsstyrelserna för arbete med vattenförvaltning, kalkning, fiskevård, åtgärdsprogram för hotade arter och lokala vattenvårdsprojekt, förbrukade medel inom fiskevård samt andel förbrukat inom fiskevård i förhållande till länsstyrelsens totala bidrag 2014.

Länsstyrelse	Samlat bidrag till länsstyrelserna 2014, tkr	Total förbrukning fiskevård 2014, tkr	Andel till fiskevård av totalt bidrag 2014
Länsstyrelsen i Blekinge län	9 765	300	3 %
Länsstyrelsen i Dalarnas län	15 077	193	1 %
Länsstyrelsen i Gotlands län	4 902	894	18 %
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	8 379	1 269	15 %
Länsstyrelsen i Hallands län	20 691	247	1 %
Länsstyrelsen i Jämtland län	15 668	986	6 %
Länsstyrelsen i Jönköpings län	20 772	2 924	14 %
Länsstyrelsen i Kalmar län	23 544	530	2 %
Länsstyrelsen i Kronobergs län	15 544	0	0 %
Länsstyrelsen i Norrbottens län	17 217	1 294	8 %
Länsstyrelsen i Skåne län	24 364	2 441	10 %
Länsstyrelsen i Stockholms län	14 115	850	6 %
Länsstyrelsen i Södermanlands län	7 384	156	2 %
Länsstyrelsen i Uppsala län	6 577	283	4 %
Länsstyrelsen i Värmlands län	35 956	1 169	3 %
Länsstyrelsen i Västerbottens län	25 452	1 733	7 %
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	23 809	1 057	4 %
Länsstyrelsen i Västmanlands län	17 278	391	2 %
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	58 391	4 137	7 %
Länsstyrelsen i Örebro län	9 000	362	4 %
Länsstyrelsen i Östergötlands län	11 115	414	4 %
Summa	385 000	21 628	6 %

Åtgärder

Bidrag får lämnas till kostnader för följande åtgärder:

- Bildande eller ombildande av fiskevårdsområde
- Fisketillsyn
- Utsättning av fisk
- Insatser för att bevara hotade fiskarter och stammar, biotopvård och annat främjande av den biologiska mångfalden

Bidrag lämnas vanligtvis med 50 procent av den godkända kostnaden för åtgärden, finns det särskilda skäl kan ett högre bidrag lämnas. Särskilda skäl kan vara att åtgärden har ett stort allmänt intresse, som exempelvis att bevara en hotad art, eller åtgärder som främjar fiskevården i områden med fritt handredskapsfiske.

Exempel på projekt som främjar förutsättningarna för sportfiske

Det finns ett stort behov av återställning och restaurering av akvatiska miljöer. Åtgärderna är av stor vikt för såväl fiskevården som bevarande av biologisk mångfald, upprätthållande av naturliga ekosystemtjänster samt för en fungerande grön infrastruktur. Dessutom är arbetet med vattenförvaltningen och implementeringen av EU:s vattendirektiv en grund för en god miljö i våra vatten. Allt detta gynnar våra fiskarter och därigenom fiskevården och sportfisket.

Ett antal restaureringsprojekt såväl nationella som EU Life projekt har erhållit finansiering från anslag 1:12.

Informationsinsatser

Under 2014 fanns det möjlighet för fiskevårds- och miljöorganisationer att söka medel till nationella/regionala informationsinsatser för bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av hav, sjöar och vattendrag. Man kunde bland annat söka medel för informationskampanjer, utbildningar, konferenser och kunskapsförmedling som främjar fiskevården genom bevarande, restaurering och hållbart nyttjande särskilt i vattenområden som har betydelse för allmänhetens möjligheter till fiske. Totalt beviljade Havs- och vattenmyndigheten sju olika projekt med en total budget om 1 100 tkr. Bidrag gick till Fiskevattenägarna, Sportfiskarna, Älvräddarna och Östersjölaxälvar i samverkan.

Vattenförvaltning (villkor 5)

Högst 154 800 tkr får användas för arbete enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Av dessa får högst 116 800 tkr betalas ut som bidrag till länsstyrelserna enligt den fördelningsnyckel som använts tidigare. Resterande medel får betalas ut som bidrag enligt följande:

- *Högst 17 000 tkr till de länsstyrelser som är vattenmyndigheter*
- *Högst 15 000 tkr till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut*
- *Högst 6 000 tkr till Sveriges geologiska undersökning*

I tabell 12 redovisas hur bidrag som betalats ut med stöd av villkor 5 har använts under 2014.

Tabell 22. Tilldelade och förbrukade medel för arbete med vattenförvaltning 2014.

Mottagare	Tilldelat 2014, tkr	Förbrukade medel, tkr
Vattenmyndigheterna och länsstyrelserna	127 000 ⁸	124 611
SMHI	15 000	15 935
SGU	6 000	5 964
VISS	6 100	6 100
Summa	154 100	152 610

Fördelningen av högsta beloppet för bidrag från anslag 1:12 till respektive länsstyrelse för arbete med vattenförvaltning utgår ifrån tidigare fördelningsnyckel. Under 2014 fanns inga medel avsatta särskilt till arbete med vattenförvaltning utan varje länsstyrelse måste själv prioritera mellan vattenförvaltning, kalkning, fiskevård, åtgärdsprogram för hotade arter och LOVA. Enligt länsstyrelserna redovisning har ca 125 000 tkr förbrukats inom vattenförvaltning 2014.

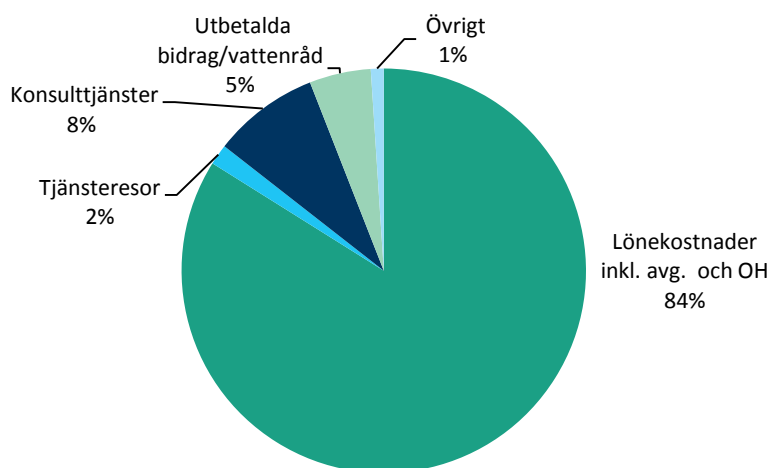
⁸ Högsta belopp som tas i anspråk för länsstyrelsernas vattenförvaltningsarbete.

Tabell 23. Länsstyrelsernas högsta belopp för arbete med vattenförvaltning och förbrukade medel 2014.

Länsstyrelse	Högsta belopp enligt beslut, tkr	Förbrukade medel, tkr	Avvikelse från högsta belopp
Länsstyrelsen i Blekinge län	1 892	2 241	16 %
Länsstyrelsen i Dalarnas län	2 972	2 897	– 3 %
Länsstyrelsen i Gotlands län	1 562	1 611	3 %
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	2 896	2 727	– 6 %
Länsstyrelsen i Hallands län	2 527	2 162	– 17 %
Länsstyrelsen i Jämtlands län	2 972	2 538	– 17 %
Länsstyrelsen i Jönköpings län	2 972	2 434	– 22 %
Länsstyrelsen i Kalmar län	13 830	13 273	– 4 %
Länsstyrelsen i Kronobergs län	2 083	3 090	33 %
Länsstyrelsen i Norrbottens län	15 494	14 745	– 5 %
Länsstyrelsen i Skåne län	6 731	6 032	– 12 %
Länsstyrelsen i Stockholms län	5 906	5 722	– 3 %
Länsstyrelsen i Södermanlands län	2 680	3 326	19 %
Länsstyrelsen i Uppsala län	2 515	2 657	5 %
Länsstyrelsen i Värmlands län	3 239	3 239	0 %
Länsstyrelsen i Västerbottens län	4 356	4 316	– 1 %
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	13 297	12 212	– 9 %
Länsstyrelsen i Västmanlands län	13 284	12 601	– 5 %
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	19 355	19 431	0 %
Länsstyrelsen i Örebro län	2 845	2 809	– 1 %
Länsstyrelsen i Östergötlands län	3 594	4 549	21 %
Summa	127 000	124 611	

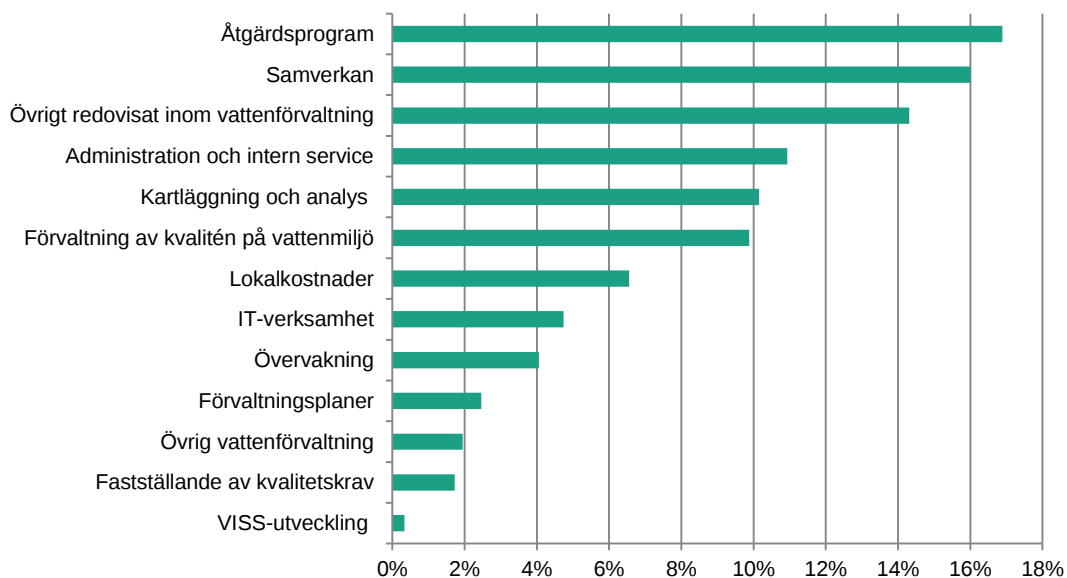
Redovisning av användning av bidrag

Merparten av de knappt 125 000 tkr, 84 %, användes till lönekostnader inklusive avgifter.

Figur 10. Procentuell fördelning av länsstyrelsernas förbrukade medel 2014 inom vattenförvaltning.

Fördelningen av kostnader per verksamhetsområde redovisas i figur 11. Här visas bland annat att kostnaderna är störst inom framtagande av åtgärdsprogram. Näst mest resurser har lagts på samverkan. Mer information om respektive verksamhetsområde följer nedan.

Figur 11. Fördelning av länsstyrelsernas kostnader per verksamhetsområde inom vattenförvaltning år 2014.

Sammanfattning av resultat per verksamhetsområde

Nedan presenteras en sammanfattning av länsstyrelsernas redovisning av vattenförvaltningsarbete 2014 enligt uppdrag 52 i regleringsbrev för länsstyrelserna.

Åtgärdsprogram

Under 2014 har mest resurser lagts på arbete med uppföljning av gällande åtgärdsprogram och framtagande av nytt åtgärdsprogram för perioden 2015-2021.

Uppföljning av åtgärdsprogrammet från 2009

Våren 2014 sammanställde vattenmyndigheterna 2013 års arbete med genomförandet av åtgärdsprogrammets 37-38 åtgärder. Sammanställningen och de fullständiga svaren från återrapporeringen finns tillgänglig på vattenmyndigheternas webbplats. Sammanställningen visar att flertal myndigheter och kommuner behöver förstärka sina insatser väsentligt för att uppnå miljökvalitetsnormerna vid angivna tidpunkter. En slutsats från återrapporeringen är att det finns ett behov av fördjupad samverkan med kommunerna på distrikts- och länsnivå, detta för att dels bättre synliggöra allt det goda arbete som görs och dels för att underlätta åtgärdsarbetet för framförallt mindre kommuner.

Arbete inför samråd kring förslag till åtgärdsprogram, 2015-2021

Samrådet startade den 1 november. Enskilda möten med flertalet av de myndigheter som omfattas av åtgärdsprogrammet, bland annat Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökningar, Jordbruksverket, Boverket och Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap, genomfördes under året. Ett flertal möten har genomförts med Sveriges kommuner och landsting samt Svenskt vatten. En stor arbetsinsats för länsstyrelserna har varit att ta fram åtgärdsförslag för de ytvattenförekomster som inte uppnår god status, samt de grundvattenförekomster som bedömts vara i risk att inte nå god status. Vidare har de flesta länsstyrelserna arbetat med att ta fram åtgärdsunderlag till åtgärdsprogrammen.

För att förtydliga var åtgärder ska genomföras och vem som behöver genomföra dem i kommande åtgärdsprogram arbetar länsstyrelserna och vattenmyndigheterna med att förbättra underlaget i VISS bland annat kring pågående, planerade och potentiella åtgärder samt förbättringsbehov. Tid har även lagts på fortsatt arbete med kommunikation och kvalitetssäkring av innehållet i VISS.

Samverkan

Under 2014 har det lagts mycket tid och resurser för samverkan på lokal, regional, nationell och internationell nivå för att förankra samrådsmaterial och dess underlag. Samverkan har varit den näst största utgiftsposten efter åtgärdsarbetet.

Många av länsstyrelsernas beredningssekretariat arbetar med intern samverkan för att få med andra enheter på länsstyrelsen för att integrera vattenförvaltningsfrågorna i övrig verksamhet så att MKN beaktas och uppnås.

En viktig del i arbetet är att bistå i arbetet med prövning och tillsyn avseende miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet samt i planärenden. Länsstyrelserna har lagt mycket arbete på lokal samverkan bl.a. via kommuner och vattenråd som har en viktig funktion för att fånga upp det lokala vattenarbetet och för att samordna informations- och åtgärdsarbetet lokalt.

Flera vattenmyndigheter har i samarbete med länsstyrelserna stöttat arbetet i distriktets vattenråd. Vattenmyndigheterna har kontinuerligt möten med beredningssekretariaten i länen i respektive distrikt för att koordinera arbetet.

Vattenmyndigheterna ger ut ett gemensamt nyhetsbrev, Vattenblänk, som under 2014 kom ut med fyra nummer till 2650 prenumeranter. En gemensam skrift "Tid för bättre vatten" togs fram med syfte att inspirera till arbete med vatten och förklara vattenförvaltningen.

I samverkan med HaV har vattenmyndigheterna deltagit i olika samarbetsgrupper. Vidare har vattenmyndigheterna och HaV haft regelbundna möten för samordna åtgärdsprogrammet enligt havsmiljöförordningen och vattenförvaltningsförordningen. Vattenmyndigheterna i Bottenviken, Bottenhavet och Västerhavet har samverkat med Finland och Norge för att förbättra arbetet med gemensamma avrinningsområden.

Övrigt redovisat inom vattenförvaltningen

Länsstyrelsernas redovisningar visar den breda verksamhet som vattenförvaltning är. Det inkluderar miljöövervakning, miljöprovningar, kartläggning, utredningar och åtgärdsgenomförande. Internt inom länsstyrelserna sker en omfattande samverkan kring vattenfrågor i relation till andra frågor i syfte att få ett brett perspektiv beaktat. Många länsstyrelser är drivande eller aktivt delaktiga i olika EU-, Leader- eller LIFE-projekt

Kartläggning och analys

Länsstyrelsernas beredningssekretariat har under året kvalitetssäkrat och kompletterat klassningarna (status, miljöproblem, påverkan och risk) i VISS på uppdrag av Vattenmyndigheterna. Även motivtexterna för ekologisk status har kvalitetsgranskats och kompletterats. Vattenmyndigheten har under året färdigställt hjälpredor, kvalitetsgranskat bedömningar av status, påverkan osv som registrerats av länsstyrelserna i VISS. Vattenmyndigheterna och HaV har samarbetat för att kunna fastställa kraftigt modifierade vatten (KMV) och en god ekologisk potential (GEP). Att definiera vad god ekologisk potential innebär för varje KMV har inte gjorts, utan vattenmyndigheterna föreslår att detta görs i ett nästa steg och beslutas 2018.

Förvaltningsplan

Vattenmyndigheterna har under 2014 samarbetat kring texter till förslag till förvaltningsplanerna för områden där arbetet bedrivits på samma sätt över landet. Strukturen har diskuterats och förankrats först gemensamt mellan vattenmyndigheterna därefter hos vattendelationerna. Den 1:e november skickades förvaltningsplanerna för respektive distrikt ut för samråd som pågår till och med april 2015.

Övervakning

Länsstyrelsernas beredningssekretariat har bl.a. arbetat med att granska, revidera och göra tillägg till miljöövervakningsstationer i VISS. Målet är att alla stationer från vilka data har använts i statusklassningen ska finnas i VISS, och ingå i kommande övervakningsprogram. Länen har också genomfört och reviderat regionala övervakningen. Flera län har också gjort provtagning av miljögifter i grundvatten. Vattenmyndigheten har under året inlett arbetet med att ta fram ett övervakningsprogram enligt vattenförvaltningsförordningen, som ska vara klart att rapportera till kommissionen i början av 2016.

Fastställande av miljökvalitetsnormer

Länsstyrelsernas beredningssekretariat för vattenförvaltning har på uppdrag av vattenmyndigheterna tagit fram förslag till kvalitetskrav för vattenförekomster. Vattenmyndigheterna har sammanställt och kvalitetsgranskat normerna och därefter tagit fram ett utkast på föreskrift för samrådet som genomförs i vattendistriktet inför 2015 års beslut i vattendelegationerna.

Koppling till miljömål

Vattenmyndigheterna genomför för närvarande samråd kring förslag till miljökvalitetsnormer och förslag till åtgärdsprogram för Sveriges fem vattendistrikt inför nästa förvaltningscykel, 2015-2021. Att åtgärderna i åtgärdsprogrammen genomförs är avgörande för att på sikt nå miljökvalitetsmålen för åtminstone: *Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag samt Giftfri miljö.*

Bidrag till VISS

Under 2014 beviljades bidrag om 6 100 tkr till länsstyrelsen i Kalmar län för arbete med utveckling av VattenInformationSystem Sverige, VISS. Under 2014 förbrukades hela beloppet, se budget och utfall i tabell 24.

Syftet med VISS är att fungera som rapporteringsverktyg för att kunna genomföra den rapportering som krävs av EU-kommissionen avseende både vattendirektivet och havsmiljödirektivet. Dessutom ska VISS också fungera som ett handläggarstöd och samverkansverktyg. VISS syftar också till att skapa transparens i myndigheternas genomförande av direktiven.

Tabell 24. Länsstyrelsen i Kalmars läns redovisade budget och förbrukade medel för arbete med VISS under 2014.

Kostnader	Budget, tkr	Förbrukade medel, tkr
Förvaltningsledning	549	588
Förvaltning		
VISS administration	1 525	1 291
Kvalitetssäkring	244	120
Information och VISS-hjälp	427	163
GIS-stöd VISS-kartan	793	604
Teknisk drift/utveckling basnivå	488	905
Vidareutveckling		
Utveckling VM:s arbetsgrupper	183	203
Vidareutveckling modul Åtgärder	305	488
Havsmiljödirektivet	183	15
Skyddade områden	183	98
Naturtypsklassning	122	0
Nytt gränssnitt	732	1 454
Webtjänster	183	43
Rapportering 2016	183	134
Summa	6 100	6 107

Förvaltningsledning

Förvaltningsstyrningen under 2014 har fokuserat på att anpassa förvaltningsstrukturen till förvaltningsstyrningssystemet pm3 och inkorporera förvaltningen av VISS i objekt Vatten som etablerats under året.

Förvaltning

Support till interna användare på länsstyrelsen är den support som efterfrågas oftast. Support till externa användare ökade under hösten beroende på att samrådet startade.

Under 2014 har rutiner för att kvalitetssäkra informationen i VISS-Hjälp bearbetats. Under året har uppdateringar av utbildnings- och informationsmaterial gjorts. Det har sammanlagt varit 14 utbildningstillfällen via Lync med olika innehåll och för olika användargrupper. VISS har under året medverkat som utställare vid Havs- och vattenforum, Vattenstämman och VA-mässan.

Den dagliga IT-driften har i stort sett fungerat som planerat under året.

Vidareutveckling

Många nya små smarta funktioner har tillkommit som underlättat arbetet för länsstyrelserna och vattenmyndigheterna, t.ex. har flera uttagsmöjligheter från VISS förbättrats. En annan stor del i utvecklingen har varit att få in åtgärdsarbete i VISS och förenkla visningsvyerna. Utvecklingar har gjorts för att uppfylla behovet hos vattenmyndigheternas verktyg för att publicera underlag till åtgärdsprogrammen och för att uppfylla behovet för de webbförmulär som vattenmyndigheterna utvecklade för att få in samrådssynpunkter på vattenförekomstnivå och åtgärdsnivå. Arbetet med att förbättra och förenkla sökvägarna i VISS har pågått under hela 2014. Även förstasidan har gjorts om till att bli mer kopplad till nyheter och aktuella projekt.

Havsmiljödirektivet har inte utförts enligt plan. Arbetet skjuts på till nästa år. Utvecklingsarbetet har inkluderat versionshantering av registret för skyddade områden vilket har kompletterats med nya exporter samt en presentation av Natura 2000 habitat och arter som finns i det skyddade området genom en webbtjänst från VicNatur. VISS har medverkat i utveckling av EBH (förorenade områden) för att möjliggöra en webbtjänst som VISS framöver ska kunna konsumera. VISS har även deltagit i kravställandet av en ny version av Badplatsen. Förberedelser inför rapporteringen 2016 har utförts enligt plan.

Bidrag till SMHI

Högst 15 000 tkr får betalas ut som bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

SMHI har förbrukat hela bidraget på 15 000 tkr varav merparten har gått till lönekostnader.

Tabell 25. Förbrukade medel under 2014 baserat på redovisning från SMHI.

Kostnad	Förbrukade medel, tkr
Lönekostnader inkl. avg. och OH	12 676
Tjänsteresor	256
Konsulttjänster	2 975
Utbetalda bidrag/vattenråd	0
Övrigt	28
Summa	15 935

Eftersom huvuddelen av SMHI:s arbete inom den svenska vattenförvaltningen är att ta fram underlag och verktyg för kartläggning och analys är all verksamhet redovisad under kartläggning och analys.

En stor insats för SMHI under 2014 har varit att stödja statusklassificeringen av ytvattenförekomster, och särskilt vad gäller den nya klassificeringen av hydrologisk regim enligt de nya föreskrifterna (HVFMS 2013:19). Utöver stöd med klassningen arrangerades även utbildning för myndigheter för att förklara hur underlaget beräknats och bör användas. Under 2014 kompletterades också Vattenwebb med nya verktyg för att stödja vattenförvaltningsarbetet, t.ex. så har en ny version av S-Hype driftsatts i Vattenwebb. Den nya versionen innehåller förbättrade indata och har kalibrerats vilket ger en förbättrad källfördelning på lokal skala speciellt för näringsämnesbelastningen. Vidare har ett nytt stöd utvecklats för att visualisera vattenflöden, HydroNu. Informationen har bl. a stort värde inom miljöövervakningen, där insamling av vissa vattenprover bör undvikas när flödet är onormalt högt eller lågt för att proverna ska vara jämförbara med tidigare prover. SMHI har tillsammans med lantmäteriet under 2014 kartlagt 14 huvudavrinningsområden i Sverige med avseende på hydrografen. Flera projekt har påbörjats under året för att förbättra information om hydrologi och framtagande av underlag för beslut om revidering av vattenförekomstindelning. Modellverktygen NET för spridningsberäkningar och kustzonmodellen har utvecklats.

Bidrag till SGU

Högst 6 000 tkr får betalas ut som bidrag till Sveriges geologiska undersökning.

SGU har i stort sett förbrukat hela bidraget på 6 000 tkr, fördelat på stöd till vattenmyndigheter, kartläggning och analys samt vattentäktsarkivet.

Tabell 26. Förbrukade medel under 2014 baserat på redovisning från SGU.

Kostnad	Förbrukade medel, tkr
Stöd till vattenmyndigheter	2 326
Kartläggning och analys	1 801
Vattentäktsarkivet	1 837
Summa	5 964

Stöd till vattenmyndigheter

SGU har under året färdigställt vägledning kopplad till föreskrifter om Kartläggning och analys (SGU-FS 2013:1), Miljökvalitetsnormer och statusklassificering (SGU-FS 2013-2) och Övervakning av grundvatten (SGU-FS 2014:1). Vägledningen är en webbpublikation och finns tillgänglig på www.sgu.se. SGU har kontinuerligt under året deltagit i dialog med vattenmyndigheterna och HaV avseende vattendirektivets genomförande samt deltagit i EU-kommissionens arbete med den gemensamma genomförandestrategin. Resurser har även lagts på direktkontakter med vattenmyndigheterna och länsstyrelsehandläggare.

Kartläggning och analys

En översyn av de övervakningsstationer i VISS som ska ingå i övervakningsprogrammen initierades under året. Arbetet utfördes i projektform i nära samverkan med länsstyrelsehandläggare. Arbetet kommer att slutföras under 2015 och kommer att utgöra basen i kommande arbete med nationellt stationsregister samt det övervakningsprogram som redovisas till EU-kommissionen 2016.

Arbete med att revidera grundvattenförekomster inleddes under året och ska avslutas under 2015. Nya grundvattenförekomster ska skapas kring vattentäkter som finns i Vattentäktsarkivet. Riskförekomster och skyddade områden för dricksvatten har en högre prioritet än övriga förekomster.

Vattentäcksarkivet

Insamling av vattenkvalitetsdata har skett under året genom kontinuerlig kontakt med kommuner (dricksvattenproducenterna) och analyslaboratorierna. Insamling av data för att komplettera arbetsunderlaget för vattenförvaltningsarbetet har genomförts löpande.

Lokala vattenvårdsprojekt, LOVA (villkor 6)

Högst 75 000 tkr får användas för bidrag enligt förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA-projekt). Medel får betalas ut till länsstyrelserna för deras administration av bidraget.

Lokala vattenvårdsprojekt, LOVA, avser riktade medel för minskad övergödning och riktar sig till kommuner, intresseorganisationer och andra sammanslutningar. Projektverksamheten har sedan starten 2009 även innefattat projekt för åtgärder gällande miljöfarliga ämnen riktade på fritidsbåtar och båtbottentvätt. Tilldelning av medel för enskilda projekt beslutas av respektive länsstyrelse utifrån givna budgetramar, vilket därefter rapporteras till Havs- och vattenmyndigheten.

För år 2014 var totalt förbrukade medel för LOVA-projekt 71 168 tkr, motsvarande 11 % av förbrukade medel inom anslag 1:12, se tabell 27. Förbrukningen är något lägre än högsta beloppet, 75 000 tkr, i enlighet med Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev. Förbrukade LOVA-medel under 2014 omfattar dels utbetalt bemyndigande för tidigare beviljade fleråriga projekt, dels del- och slututbetalningar för projekt beviljade under år 2014.

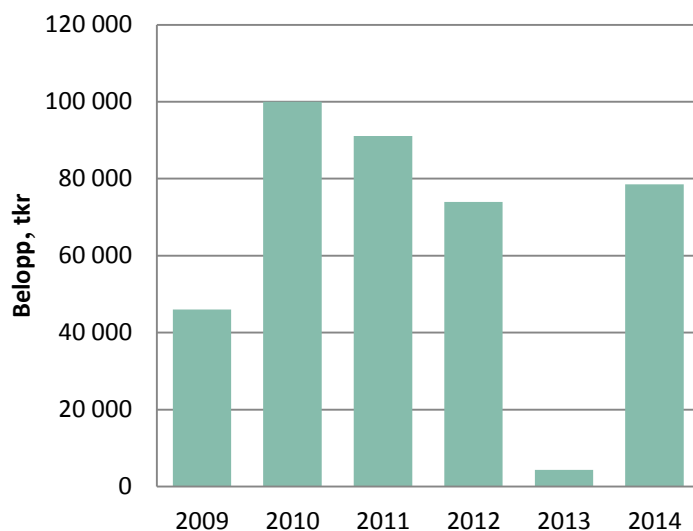
Tabell 27. Högsta belopp för LOVA enligt Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev, förbrukade medel 2014 och LOVA:s andel av anslag 1:12.

Budgetposter	Högsta belopp enligt Rb, tkr	Förbrukning, tkr	Andel av anslaget
Lokala vattenvårdsprojekt, LOVA (villkor 6)	75 000	71 168	11 %

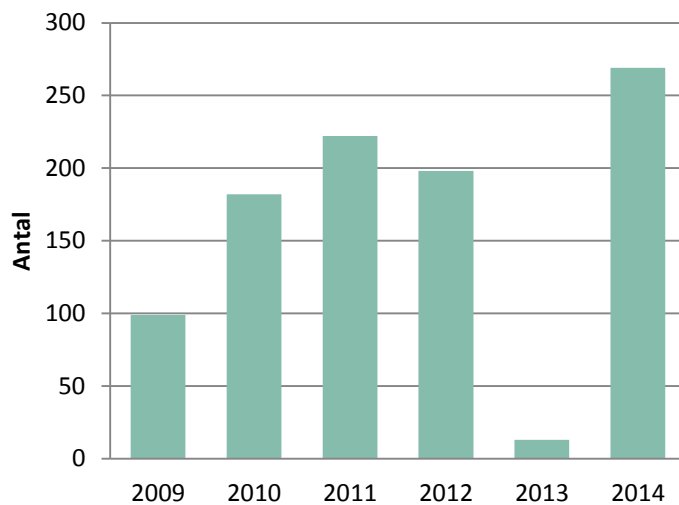
Initierade LOVA-projekt 2009-2014

Under år 2013 beviljades i stort sett inga nya LOVA-projekt, verksamheten återupptogs under år 2014. Antalet beviljade projekt under 2014 var ca 270 vilket visar på att verksamheten, eller intresset, inte avtog 2013 utan snarare har ökat. Snittkostnad per projekt har också minskat över åren, se figur 14. En förklaring kan vara en större andel fritidsbåtsrelaterade projekt, såsom båtbottentvätt och latrintömningsstationer, vilket i relation till exempelvis VA-projekt är relativt mindre kostsamma. Lägre snittbidrag per projekt kan även vara relaterat till ett ökat antal ansökningar med därtill prioritering mellan, och avslag av, ansökningar utifrån givna budgetrestriktioner. Uppskattningsvis avslogs ca 30 % av projektansökningarna under år 2014. En slutsats är att LOVA-projekten har blivit mer etablerade under åren. Från att i stort sett

samtliga inkomna ansökningar beviljats, till fler avslag på grund av budgetbegränsningar.

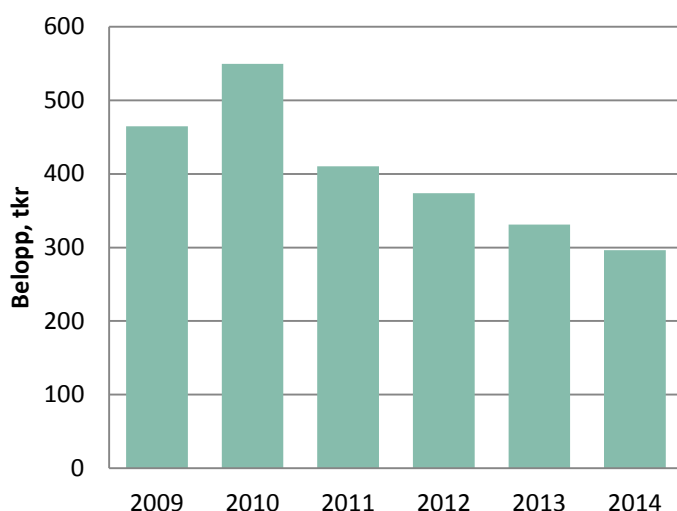

Figur 12. Totalbelopp för initierade LOVA-projekt per år.

Figur 13. Antal initierade LOVA-projekt per år.

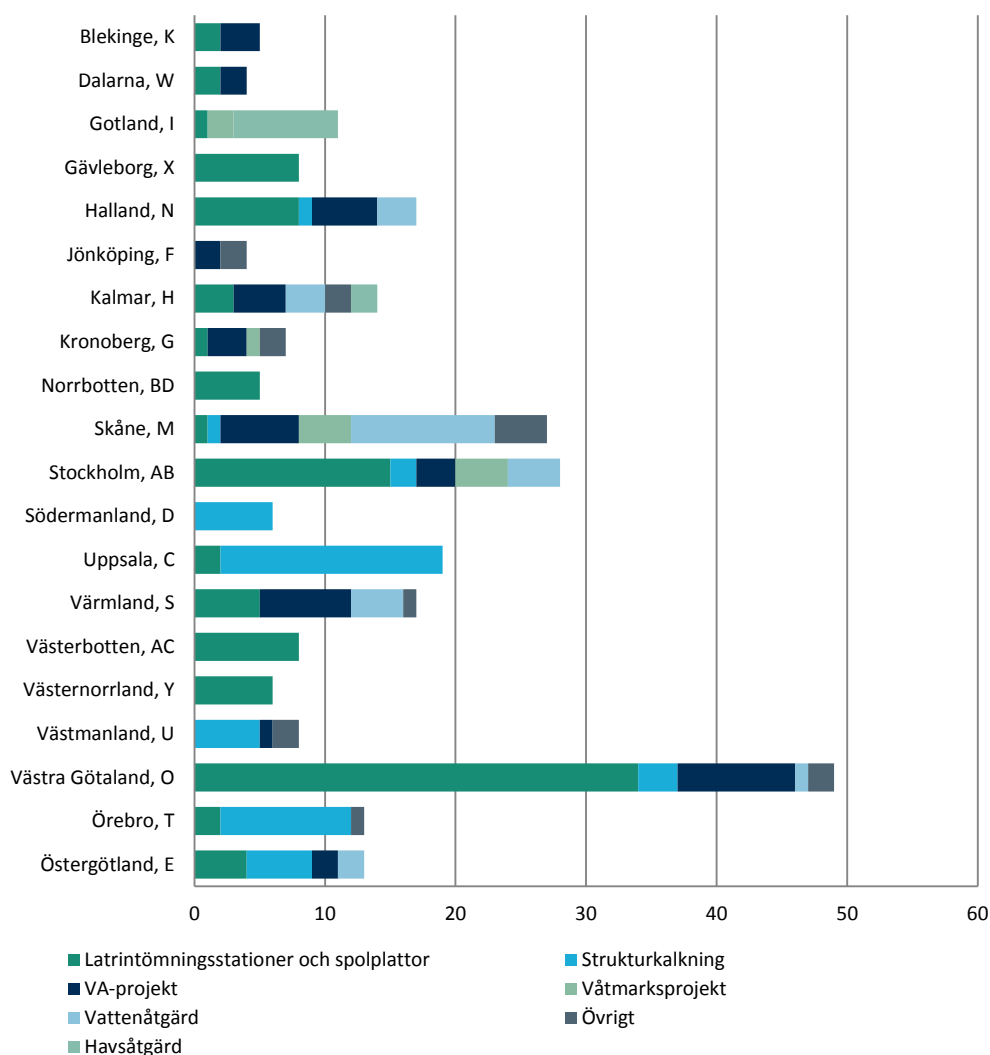
Sedan starten 2009 har projektverksamheten innefattat totalt ca 980 projekt, motsvarande ungefär 394 000 tkr i bidrag. Förordningen innebär även ett villkor där bidrag beviljas med högst 50 % av projektets totalkostnad. Detta innebär att ytterligare minst ca 400 000 tkr har investerats under perioden, vilket innebär att totalt allokerade medel för projektverksamheten sedan start har motsvarat minst ca 788 000 tkr.

Figur 14. Medelvärde för beviljat bidrag för initierade LOVA-projekt per år.

Initierade projekt under 2014 - fördelning per åtgärdestyp och länsstyrelse

Cirka 270 ett- och fleråriga projekt initierades 2014 vilket omfattade ca 80 000 tkr. Kustlänsstyrelserna i Skåne, Stockholm och Västra Götaland hade av förklarliga skäl relativt stor projektverksamhet sett till antalet initierade projekt, såväl som kustlänsstyrelserna i Halland, Uppsala, Kalmar och inlandslänsstyrelsen Värmland (Vänern). Fördelningen av projekttyp mellan länsstyrelserna varierar. Projekttyp "Vattenåtgärd" är mer förekommande i Skåne än till exempelvis Stockholm och Västra Götaland, där VA-projekt och fritidsbåtsrelaterade projekt är mer frekventa. När det gäller strukturstärkning förekommer dessa företrädesvis i Södermanland, Uppsala, Örebro och Östergötland, se figur 15.

Figur 15. Initierade LOVA-projekt per länsstyrelse 2014, antal projekt per länsstyrelse samt åtgärdsområde/projekttyp.

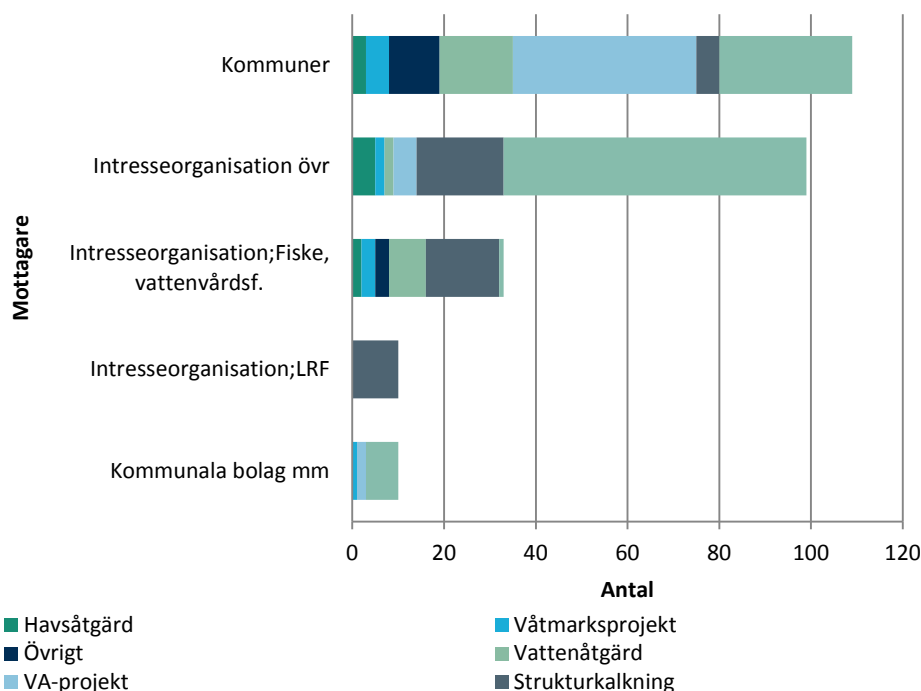
Större andelen beviljade medel (ca 20 000 tkr) avser VA-projekt, vilket innefattar VA-planer, VA-åtgärder, rådgivning, inventering etc. Ser man dock till antalet projekt så utgör fritidsbåtssektorn (latrintömningsstationer och spolplattor) en större andel med 107 beviljade projekt, se tabell 28. Strukturkalkningsprojekt utgör en relativt stor andel sett till både antal och bidragsandel. Detta är även en åtgärdsform som har ökat under åren, +11 procentenheter jämfört med 2011 (9 400 tkr år 2011, en ökning med 76 %). Till vattenåtgärder räknas tvåstegsdiken och dikesrensning, som havsåtgärder räknas algskörd och musselodling. Kategorin "övriga" innefattar olika former av restaureringsprojekt, dammanläggningar etc.

Tabell 28. Typ av LOVA-projekt och miljöaspekt, beviljat totalbelopp för initierade projekt 2014, antal projekt per projekttyp samt snittkostnad per åtgärd.

Miljöaspekt/projekttyp	Total- belopp, tkr	Antal projekt	Snitt tkr/ projekt	Andel av totalbelopp	Andel 2011	Förändring 2011-2014 %-enheter
Miljöfarliga ämnen	3 573	13		5 %		
<i>Fritidsbåtsrelaterade projekt – spolplattor</i>	3 573	14	275	5 %	11 %	– 6
Miljöfarliga ämnen/Övergödning	2 040	12		3 %		
<i>Fritidsbåtsrelaterade projekt – spolplattor /båttoalett</i>	2 040	12	170	3 %	6 %	– 3
Övergödning	72 925	242		92 %		
<i>Fritidsbåtsrelaterade projekt – båttoalett</i>	11 120	81	135	14 %	8 %	6
<i>Havsåtgärd</i>	2 084	10	208	3 %	1 %	2
<i>Strukturkalkning</i>	16 130	49	329	21 %	10 %	11
<i>VA-projekt</i>	19 978	47	425	25 %	29 %	– 4
<i>Vattenåtgärd</i>	17 306	28	618	22 %	21 %	1
<i>Våtmarksprojekt</i>	2 658	11	242	3 %	3 %	0
<i>Övrigt</i>	3 649	16	228	5 %	11 %	– 6
Summa	78 539	267	294	100 %	100 %	

Snittbidrag per åtgärdestyp varierar, där bidrag för latrintömningsstationer i snitt omfattar ca 140 tkr per projekt och VA-projekt i snitt ca 620 tkr per projekt. Detta säger dock inte något om dess kostnadseffektivitet relaterat till de miljöeffekter som uppnås genom projekten, vilket redovisas vid slutredovisning av respektive projekt.

När det gäller aktörer och mottagare av LOVA-medel beviljas bidrag främst till olika typer av intresseorganisationer samt kommuner, se figur 16.

Figur 16. Fördelning av antal initierade projekt 2014 och mottagande aktörer.

LOVA – resultat och effekter

Slutredovisning av projekt sker efter projektavslut efter utarbetad mall och innefattar ett antal skattningar av direkta miljöeffekter såsom reducerade kväve- och fosforutsläpp. Vid bearbetningen av slutrapporter kan det dock konstateras att någon exakt skattning av totala reduktioner inte är möjlig då data inte är fullt harmoniserade och jämförbara mellan olika projekttyper. Det som dock kan konstateras på en övergripande nivå är att av de ca 270 nya LOVA-projekt som beviljats under 2014 har exempel visat att dessa skapat arbetstillfällen, främjat turismen, ökat konkurrenskraften samt höjt det allmänna medvetandet om vilka konkreta åtgärder som kan vidtas för att förbättra miljön i hav och vatten.

Ett exempel där LOVA ökat miljömedvetenheten och kunskapen om vilka åtgärder som krävs är kunskapsprojektet "Metodutveckling för åtgärdande av övergödningsproblem inom vattenförekomster med sämre än god status" i Hallands län som startade 2011 och slutrapporterades 2014. Projektet har syftat till att utifrån ett prioriterat område per kommun gemensamt utveckla effektiva, systematiska metoder för att nå minskad belastning av näringsämnen på vattenmiljöerna. Genom projektet förväntas konkreta minskningar i belastning att uppnås i de prioriterade områdena. Samsyn och erfarenhetsutbyte mellan kommunernas miljökontor kommer att lägga grunden för ett effektivt halländskt vattenförvaltningsarbete på kommunal nivå framöver. Strategi och metoder har tagits fram för små avloppsanläggningar

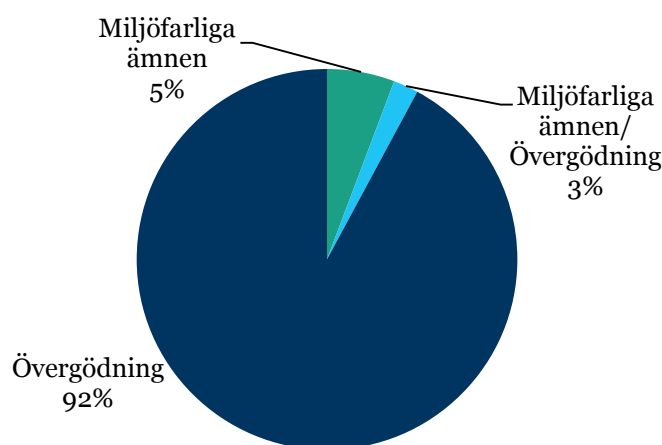
och metod har utvecklats för lantbrukstillsyn. Inom projektet har en samverkan skett med länsstyrelsen och Greppa Näringen.

LOVA-bidraget har även en viktig effekt i att kompletterande finansiering till vattenmiljöåtgärder mobiliseras, i flera fall mycket mer än kravet på 50 % medfinansiering. Ett exempel på det är åtgärdsprojektet ”Restaurering av Kyrksjön” i Stockholms län där 13 % av projektets totala kostnader finansieras med LOVA-bidrag. Detta projekt är en del av ett stort våtmarksprojekt (30 hektar) i den torrlagda sjön Kyrksjön. Målet är att öka retentionen av näringsämnen samt att skapa bra förutsättningar för biologisk mångfald. För LOVA-bidraget har en 600 meter lång dammvall byggts för att säkerställa våtmarkens funktion. Övrig finansiering i projektet kommer från Landsbygdsprogrammet.

Ytterligare information och exempel på LOVA-projekt går att finna på respektive länsstyrelses hemsida.

LOVA och miljömål

Syftet med LOVA-verksamheten är enligt förordningen främst att förebygga och återgärda övergödning, vilket är kopplat till det nationella miljökvalitetsmålet *Ingen Övergödning*. Ett flertal av projekten, exempelvis olika vattenåtgärder, våtmarker och restaurering anknyter till fler miljökvalitetsmål såsom *Biologisk mångfald/Myllrande våtmarker*, *Levande sjöar och vattendrag*, samt *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Sett till antal projekt som är relaterade till fritidsbåtar och båtbottentvätt relaterar även LOVA-projekten till miljökvalitetsmålet *Giftfri miljö*. Sett till andel bidragsmedel och huvudsaklig miljömålsinriktning utgör dock övergödning den största andelen och motsvarar drygt 90 % av de nya projekt som initierats under år 2014, vilket motsvarar ca 73 000 tkr, figur 17.

Figur 17. Fördelning initierade LOVA-projekt och beviljade medel 2014 – fokus miljömål.

Fartygsverksamhet (villkor 7)

Högst 20 000 tkr får användas för fartygsverksamhet.

Fartygskostnader omfattar hyra av fartyg inklusive besättning, bränsle m.m. för provtagning i Östersjön och Västerhavet. Under 2014 har Havs- och vattenmyndigheten bidragit med medel till verksamheter och utförare enligt tabell 29.

Sveriges lantbruksuniversitet, SMHI, Umeå Universitet och Stockholms Universitet hyr respektive undersökningsfartyget Dana från DTU-AQUA, Danmark, undersökningsfartyget Aranda från SYKE, Finland, Kustbevakningens fartyg i Bottniska Viken, samt Sjöfartsverkets fartyg Fyrbyggaren.

Tabell 29. Fartygskostnader för utförande av nationell miljöövervakning och datainsamling enligt EU:s datainsamlingsförordning.

Utförare	Program	Område	Förbrukning, tkr
SLU-AQUA	DCF/datainsamling	Östersjön och Västerhavet	7 000
Umeå Universitet	Nationell miljöövervakning	Bottniska Viken	2 000
Stockholms Universitet	Nationell miljöövervakning	Östersjön	1 039
SMHI	Nationell miljöövervakning	Östersjön och Västerhavet	8 656
Jordbruksverket		Återkrav Mimer	1 305
Summa			20 000

Under våren 2014 fick Havs- och vattenmyndigheten besked från Jordbruksverket att man hade för avsikt att kräva tillbaka delar av det stöd som dåvarande Fiskeriverket erhållit från EFF (Europeiska fiskefonden) i samband med ombyggnation av forskningsfartyget Mimer.

Återkravet omfattade såväl finansieringen från EFF som den nationella medfinansieringen.

Grunden för återkravet var att det syfte som angavs i ansökan om stöd inte längre förelåg då stödmottagaren (numera Havs- och vattenmyndigheten) avvecklat fartygsverksamheten.

Enligt EFF:s regelverk är stödmottagaren då återbetalningsskyldig.

Kravet fastställdes slutligen till 1 305 tkr vilket betalades till Jordbruksverket med stöd av villkor 7 i Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev.

Utveckling av selektiva redskap (villkor 8)

Högst 10 000 tkr får användas för utveckling av selektiva redskap i syfte att underlätta genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken.

Havs- och vattenmyndigheten beslutade att SLU bildar ett internt sekretariat med uppdrag att bistå näringen att utforma vetenskapligt baserade frågeställningar och projekt, upphandling av utförare till projekt samt viss övrig administration. Sekretariatet sköter också kontakter med och bereder underlag till Styrgruppen på Havs- och vattenmyndigheten för efterföljande beslut av Havs- och vattenmyndighetens Generaldirektör om fördelning av medel.

Tabell 30. Utbetalade medel till SLU fördelat på bidrag och uppdrag för arbete med selektiva redskap.

	Utbetalade medel, tkr
Uppdrag (sekretariat SLU)	924
Bidrag	8 731
Summa	9 655

Tabell 31. Beviljade bidrag till projekt för utveckling av selektiva redskap samt SLU:s redovisade budget per projekt.

Projektbidrag	Område	Budget, tkr
Selektivitet i räkrålar Singapore/Svartskär	Räk	2 488
Räkfiske Norden	Räk	2 455
Demersalt fiske Halland	Demersalt fisk	1 005
Akustisk spårning och utvärdering av skonsam vittjning	Lax	899
Selektiv vittjning av push up fälla	Räk	440
Utveckling ristfiske efter kräfta - Althea	Kräfta	798
Utveckling ristfiske efter kräfta - Palermo	Kräfta	791
Utveckling av en selektiv torskbur	Demersalt fisk	257
Vittjanspåse	Lax	36
Summa		9 169

9 655 tkr utbetalades till SLU, varav hela beloppet användes för att underlätta för näringen att nå landningsskyldigheten genom utvecklingen av selektiva redskap.

Utvecklingen av selektiva fiskemetoder har tagit ordentlig fart genom stimulansen via villkoret i regleringsbrevet. I de fall selektiviteten kan ytterligare vidareutvecklas har verksamheten 2014 bidragit till att stimulera diskussion och samverkan i frågorna.

Selektiviteten i räktrålna behöver och kan ytterligare utvecklas, men en helt selektiv teknisk lösning i det trålfisket är uteslutet.

Skonsam vittjning av lax är möjlig. Hur skonsam vittjning och återutsättning av vildlax påverkar hur vildlaxen vandrar upp i älvarna behöver ytterligare utredas. Även om burar och fällor är undantagna landningsskyldigheten i Östersjön är detta en viktig fråga för våra bestånd av vildlax.

Effektiviteten i burfiske efter torsk i Östersjön är platsspecifikt och som för många fisker där agn förekommer påverkas fisket i stor utsträckning av om det förekommer bytesfisk i området. I de fallen med rikligt med bytesfisk visar sig burfiske inte vara effektivt.

Resultaten från utvecklingsprojekten av trålfiske efter kräffa är en förutsättning för att på EU-nivå föra diskussioner om eventuell anpassning av den långsiktiga planen för torsk i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön och av det undantag för den traditionella kräfftristen från fiskeansträngningssystemet som Sverige har sedan 2009 (se rådsförordning (EG) 754/2009).

Bidraget riktar sig framförallt mot miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård*.

Avancerad rening av avloppsvatten (villkor 9)

Högst 10 000 tkr får användas för avancerad rening av avloppsvatten.

En utlysning av medel för arbete med avancerad rening av avloppsvatten genomfördes av Svenskt Vatten, på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten. En styrgrupp bestående av representanter från Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Läkemedelsverket och Kemikalieinspektionen knöts till projektet och en beredningsgrupp bestående av representanter från kommunala VA-verk, universitet, Svenskt Vatten och Havs- och vattenmyndigheten. Utlysningen öppnade den 28 april 2014 med sista ansökningsdag den 30 maj 2014. Tolv ansökningar inkom, varav sex tilldelades medel. De kriterier som bedömdes vara viktigast var; relevans för utlysningen, hur väl projektet förväntas bidra till ny kunskap, praktisk tillämpbarhet och samverkan mellan olika aktörer.

Tabell 32. Projekt som beviljats bidrag för arbete med avancerad rening av avloppsvatten, beviljat bidrag och medfinansieringsgrad.

Mottagare	Projekt	Beviljat bidrag från 1:12, tkr	Övrig finansiering, tkr	Andel finansiering 1:12
Institutet för jordbruks- och miljöteknik, JTI	Läkemedel och organiska miljöföroreningar i kretsloppet	650	533	79 %
Tekniska verken i Linköping	Pilotanläggning för ozonoxidation av läkemedelsrester i avloppsvatten	1 200	1 400	46 %
Högskolan Kristianstad HKR	Fullskalig Rening Av Mikroföroreningar – FRAM	591	207	74 %
IVL Svenska Miljöinstitutet	Systemförslag för rening av läkemedelsrester och andra prioriterade svårnedbrytbara ämnen	2 129	1 891	53 %
Sweden Water Research, SWR	Rening av svårnedbrytbara föroreningar i avloppsvatten	2 947	146	95 %
Umeå universitet	Utvärdering av avancerad rening av avloppsvatten i fullskala	2 482	0	100 %
Summa		10 000	4 177	71 %

Syftet med utlysningen var att ge stöd för planering, genomförande, utvärdering och dokumentation av undersökningar avseende reduktion av läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara föroreningar som inte effektivt kan reduceras i reningsverkens nuvarande processer. Det är en fördel om de metoder som används även minskar risk för smittspridning och uppkomst av antibiotikaresistens.

Fokus är att minska utsläpp till ytvatten av sådana ämnen och ämnesgrupper som är av relevans i den akvatiska miljön och påvisats antingen i form av förhöjda halter eller genom observerade effekter, särskilt prioriterade ämnen som EU fört upp på prioämnesdirektivet (2013/39/EU, bilaga 1) samt de ämnen som finns på bevakningslistan (artikel 8b i direktivet och kommissionens genomförandebeslut (EU) 2015/495 av den 20 mars 2015). Förutom de tre läkemedel som tidigare fanns på bevakningslistan; diklofenak, 17-beta-östradiol och 17-alfa-etinylöstradiol har listan nu utökats till att även omfatta östron och tre antibiotika.

Bidrag till ideella organisationer för arbete som bidrar till hållbart fiske (villkor 10)

Högst 2 000 tkr får användas för bidrag till ideella organisationers arbete som bidrar till att uppnå hållbart fiske genom att påverka utvecklingen av EU:s och annan internationell fiskeripolitik. Medlen betalas ut mot rekvisition.

2 000 tkr har lämnats i bidrag till Fiskesekretariatet (FISH), en ideell förening som verkar för en hållbar förvaltning av fisk och skaldjur, samt deras livsmiljö, genom att:

- samla och sprida kunskap om fiskbestånden i Östersjön, samt identifiera möjliga åtgärder för att uppnå en hållbar förvaltning
- informera om och påverka utvecklingen av EU:s och annan internationell fiskeripolitik
- stimulera och driva på NGOs, branschorganisationer och företag, samt forskning och samhällsdebatt i andra länder för att uppmärksamma vikten av att uppnå ett hållbart fiske
- fungera som en resurs och ett stöd i fiskefrågor för föreningens medlemmar.

Fiskesekretariatets övergripande syfte är att skapa ett ökat tryck på Europas regeringar och de gemensamma institutionerna för att ändra fiskepolitiken så att den blir långsiktigt hållbar, att via ideella organisationer i andra länder påverka dessa länders position i frågor av betydelse för att hindra utfiskningen samt att utveckla miljöorganisationernas kompetens, vilja och förmåga att agera i dessa frågor.

Fiskesekretariatet (FISH) har varit verksamt och utvecklat ett samarbete med såväl nationella och internationella miljöorganisationer, som de olika institutioner som formar EU:s gemensamma fiskeripolitik: DG MARE, ministerrådet och fiskeutskottet i Europaparlamentet. Fiskesekretariatet har sedan starten 2006 varit en aktiv medlem av den regionala rådgivande nämnden för Östersjön (BSAC), samt deltar i BALTFISH Forum.

Sedan 2007 har Fiskesekretariatets arbete huvudsakligen fokuserat på förvaltningen av fisket och havsmiljön i Östersjön, samt åtgärder för att stärka kapacitet och opinionsbildning i hela regionen, men framför allt i Polen. Den övergripande reformen av EU:s gemensamma fiskeripolitik (GFP) som under januari 2014 fick sin slutgiltiga utformning, och dess betydelse för den framtida regionala förvaltningen, har sedan 2009 varit central för sekretariatets arbete. De närmsta åren kommer att vara avgörande för genomförandet av den nya

fiskeripolitiken och avgöra hur fiskbestånd och havsmiljö ser ut i ett längre perspektiv.

Fiskesekretariatet (FISH) har under 2014 fortsatt att arbeta regionalt med genomförandet av den nya politiken, både genom direkt medverkan i Baltic Sea Advisory Council, BALTFISH och HELCOM Fish/Environment Forum för att stärka regionaliseringen, men också genom fortsatt arbete med kapacitetsuppbyggnad och information till andra. Genomförandet av havsmiljödirektivets mål för fisk, samt HELCOMs Baltic Sea Action Plan har varit centralt för sekretariatets arbete. Samarbetet med andra miljöorganisationer på EU-nivå möjliggör en gemensam strategi för genomförandet och regionaliseringen över hela EU. Fiskesekretariatet har haft som mål att i sitt arbete arbeta mot en ekosystembaserad förvaltning och ett hållbart fiske.

Bidraget medverkar till att uppnå miljömålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.